

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่น⁽²⁾

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่น นักวิชาการสมัยก่อนพยายามตั้งทฤษฎีขึ้นมาเพื่ออธิบายว่า สาเหตุของการกระทำผิดนั้นอยู่ที่ปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว (Single factor theory) เช่น บ้างก็เชื่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ บ้างก็เชื่อความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ บ้างเชื่อว่าความยากจนหรือสภาวะทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุของการกระทำผิด เหล่านี้เป็นต้น

ครั้งเมื่อวิชาแขนงสังคมศาสตร์เจริญก้าวหน้ามากขึ้น จึงได้พบความจริงว่าสาเหตุของการกระทำผิดนั้นมีได้มีสาเหตุมาจากปัจจัยประการใดประการหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว แม้กระทั่งการกระทำผิดอย่างเดียวกันหรือประเภทเดียวกันก็อาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการที่แตกต่างกันได้ อย่างไรก็ตาม ได้มีผู้พยายามศึกษาและวิจัยถึงสาเหตุของการกระทำผิดและได้สร้างทฤษฎีของตนขึ้นมา ซึ่งมีทฤษฎีที่น่าสนใจและควรแก่การสนใจดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีว่าด้วยลักษณะของบุคคล (personal traits) หรือองค์ประกอบในตัวบุคคล (individual make-up) ที่บกพร่องไม่สมประกอบ ทฤษฎีนี้กล่าวว่าลักษณะทางร่างกาย กิเลสดี ลักษณะปัญญาที่ดี ลักษณะอารมณ์ที่ดี และลักษณะอื่น ๆ หาได้เป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กเป็นอาชญากรไม่ เว้นแต่สิ่งเหล่านี้แปรปรวนหรือ บกพร่อง หรือพิการถึงขนาดที่บุคคลไม่อาจจะมีความสัมพันธ์กับสังคมหรือสิ่งแวดล้อมและไม่อาจจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นได้ เฉพาะในเหตุนี้เท่านั้นที่อาจจะเป็นมูลเหตุให้คนทำผิด

2. ทฤษฎีว่าด้วยสาเหตุทางจิต (Psychogenic Theory)

เออร์วิง คอฟแมน (Irving Kaufman) ผู้พิพากษาในเมืองบอสตัน (Baker Guidance Center) กล่าวว่า จากประสบการณ์เด็กกระทำผิดที่ผ่านมา ความรู้สึกทางด้านจิตใจ และนิสัยใจคอของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ

ส่วนมากเด็กวัยรุ่นที่กระทำผิดมักมาจากบ้านแตกหรือพ่อแม่อารมณ์ไม่ดี พ่อแม่ประพฤติตนไม่เหมาะสม บุคคลพวกนี้จะให้ความรัก ความปลอดภัยแก่เด็กน้อยที่สุด และมักจะสนองความต้องการแบบไม่สม่ำเสมอ เด็กจึงมีความรู้สึกขาดพ่อแม่ จากปัจจัยดังกล่าวนี้ นักจิตวิทยาเห็นว่า เด็กพวกนี้จะมองโลกไปในแง่ร้ายเพราะรู้สึกว่าตนเองได้รับการดูถูกจากสังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจะมีน้อย ชอบระราน ชอบการต่อสู้ ชอบยกตัวเอง และมีความรู้สึก
กระวนกระวายใจ เด็กพวกนี้จะรู้สึกว่าในชีวิตของเขา เขาไม่เคยได้รับอะไรที่เขาปรารถนาเลย

เจกินส์ (Jenkins) ได้ทำการสังเกตเด็กวัยรุ่นที่กระทำผิดและให้ข้อสังเกตว่า เด็กวัยรุ่นที่
ผิดส่วนใหญ่มักจะเกิดจากจิตใจที่สับสนวุ่นวาย เพราะขาดความสัมพันธ์อย่างอบอุ่น ถูกทอดทิ้งให้
อยู่โดดเดี่ยวไม่มีการควบคุม และลักษณะการกระทำผิดก็มักจะอยู่รวมกับกลุ่มเพื่อนที่มีปัญหา
คล้าย ๆ กัน

3. ทฤษฎีว่าด้วยการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่แตกต่างกัน (Theory of differential
association) ผู้เป็นเจ้าของทฤษฎีนี้คือ เอ็ดวิน เอช. ซัทเธอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland)
กล่าวว่า อัตราส่วนของการกระทำผิดมากน้อยเพียงใดนั้นเป็นผลมาจากลักษณะของการคบหา
สมาคมระหว่างบุคคลในกลุ่มและการที่บุคคลเรียนรู้จากกลุ่ม

การที่บุคคลคบหาสมาคมกันในกลุ่มทำให้บุคคลรับเอาค่านิยมและพฤติกรรมของ
บุคคลอื่นมาถือปฏิบัติ ซึ่งอาจจะเป็นพฤติกรรมที่ผิดหรือไม่ผิดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับอัตราส่วนของ
การติดต่อสัมพันธ์

ทฤษฎีนี้ถือว่าพฤติกรรมที่ไม่ดีนั้นเป็นสิ่งที่ได้รับมาจากการเรียนรู้ตั้งแต่เล็ก ๆ จน
กระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต

อย่างไรก็ดี มีผู้โต้แย้งทฤษฎีนี้ว่า ไม่สามารถอธิบายได้แจ่มแจ้งถึงสาเหตุของการ
กระทำผิดในแบบต่าง ๆ เช่น บุคคลที่มีความคุ้นเคยและเป็นพรรคพวกเดียวกันกับบุคคลที่
ประกอบอาชญากรรม แต่เขาผู้นั้นกลับไม่กระทำผิด ซึ่ง Sutherland ก็แก้ว่าเป็นเพราะลักษณะ
ประจำตัวของบุคคล ความกดดัน และการเลือกคบหาบุคคลตามความพอใจ ความประพฤตินี้จึง
แตกต่างกันออกไป

4. ทฤษฎีวัฒนธรรมย่อย (Subcultures theory) ผู้เป็นเจ้าของทฤษฎีนี้คือ อัลเบิร์ต
เค โคเฮน (Albert K. Cohen) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า การปฏิบัติของเด็กอาจจะขัดแย้งกับแนวทาง
ของผู้ใหญ่ในสังคมนั้น กล่าวคือ เด็กเหล่านั้นจะเรียนรู้เฉพาะวัฒนธรรมย่อยของพวกเขา เช่น
สำนวนการสนทนา การแต่งกาย การไว้ทรงผม หรือการแสดงดนตรี เป็นต้น ซึ่งวัฒนธรรม
ย่อยของพวกเขาเหล่านี้จะขัดแย้งกับทัศนคติของผู้ใหญ่ (คือผู้ใหญ่เห็นว่าไม่ดีไม่งาม) กลุ่ม
เด็กพวกนี้จึงเกิดปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้กลุ่ม
เด็กจึงหันมารวมกลุ่มกัน และจะสร้างแบบแผนแห่งพฤติกรรมของตนขึ้นมา ซึ่งพวกเขาคิดว่าจะ
สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

โคเฮน อธิบายว่า วัฒนธรรมย่อยของเด็กเหล่านั้นมิได้มุ่งแสวงหาผลประโยชน์จากการ
กระทำผิดหรือพฤติกรรมของตน แต่มุ่งแสดงให้กลุ่มเด็กด้วยกันเห็นว่าตนนั้นเป็นคนเก่งหรือเป็น
คนมีความสามารถเพื่อจะได้รับการยกย่องจากบรรดาเพื่อนในกลุ่มของตน เช่น การตั้งตนเป็น

หัวหน้าแก๊งหรือฉายาเรียก ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในหมู่พวกของตน เช่น แดงไบร์เลย์ หรือเปี้ยกกีวี เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นที่ยอมรับนับถือในกลุ่มของตน

5. ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางร่างกาย (Physical structure) กับพฤติกรรมของมนุษย์ ผู้เป็นเจ้าของทฤษฎีนี้ คือ วิลเลียม เอช. เซลตัน (William H. Sheldon) ผู้ซึ่งศึกษาลักษณะทางร่างกายของมนุษย์และได้พบ พฤติกรรมของมนุษย์นั้นมีความสัมพันธ์กับลักษณะโครงสร้างทางร่างกาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ

5.1 Endomorphic มักจะเป็นชอบการสมาคม แต่ค่อนข้างใจน้อย

5.2 Mesomorphic มักเป็นพวกชอบใช้กำลังและการออกท่าออกทางเสมอ ซึ่ง พฤติกรรมของบุคคลประเภทนี้มักแสดงออกในรูปของการก้าวร้าว

5.3 Ectomorphic เป็นบุคคลประเภทเก็บตัว ไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับใคร และมักจริงจังกับชีวิต

อย่างไรก็ดี ทฤษฎีนี้ไม่สามารถพิสูจน์ได้แน่นอนว่าลักษณะทางร่างกายเป็นสาเหตุของการกระทำผิด

6. ทฤษฎีว่าด้วยอาชญากรโดยกำเนิด (Born criminal) ซีซาร์ ลอมโบโรโซ (Cesaro Lombroso)⁽⁷⁾ นายแพทย์ชาวอิตาลี ได้ศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยการใช้วิธีการวัด กระจกสีระและอวัยวะต่าง ๆ ของอาชญากรที่ถึงแก่กรรมแล้ว เขาอธิบายว่าพฤติกรรมของมนุษย์นั้นเป็นผลเสียเนื่องมาจากลักษณะทางชีวภาพของมนุษย์

ลอมโบโรโซ อธิบายต่อไปว่า อาชญากรนั้นจะมีลักษณะหรือรูปร่างทางกายภาพ ผิดแผกไปจากบุคคลธรรมดาโดยทั่วไป กล่าวคือ ลักษณะทางกายของอาชญากรจะสังเกตได้จาก รูปของกระจกสีระที่ไม่ได้สัดส่วน ขากรรไกรล่างยาวกว่าขากรรไกรบนหรือใบหูไม่สมประกอบ เหล่านี้เป็นต้น

ทฤษฎีนี้ถือว่า อาชญากรนั้นถ่ายทอดได้ทางพันธุกรรม คือ พ่อแม่ที่เป็นอาชญากร ลูกที่เกิดมาก็จะเป็นอาชญากรด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าผู้ที่ เป็นอาชญากรนั้นเป็นอาชญากรโดยกำเนิด

อย่างไรก็ดี ในระยะหลัง ๆ นี้ทฤษฎีนี้ไม่ได้รับความนิยมนัก เพราะนักสังคมวิทยาสมัยใหม่ เช่น ชัทเธอร์แลนด์ (Sutherland) ให้ความสนใจในเรื่องอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมมากกว่า

ฉะนั้น จึงไม่น่าเป็นปัญหาว่าพันธุกรรมหรือสิ่งแวดล้อม เป็นสาเหตุของการกระทำ ผิดแต่เพียงอย่างเดียว เพราะทั้งสองอย่างต่างก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งสิ้น

กล่าวกันว่า พันธุกรรมแม้จะมีอิทธิพลต่อเด็กมากในระยะแรกของการเติบโต แต่เมื่อเด็กโตขึ้นพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมทำงานเกี่ยวเนื่องกัน ควบคู่กันไป และมีความสำคัญเท่าเทียม

กัน นั่นคือพันธุกรรมเป็นโครงสร้างที่กำหนดขอบเขตพัฒนาการของบุคคล และสิ่งแวดล้อมเป็นตัวช่วยส่งเสริมหรือขัดขวางพัฒนาการนั้น ๆ

7. ทฤษฎีกลไกของการควบคุม (Containment theory) ผู้เป็นต้นคิดทฤษฎีนี้คือ วอลเตอร์ ซี. เรคเลส (Walter C. Reckless) ทฤษฎีนี้เน้นว่าบุคคลจะยับยั้งไม่กระทำความผิดต่อเมื่อมีกลไกการควบคุมสูง กลไกการควบคุมภายนอกได้แก่ความรักห่วงใยคนละ ความผูกพันทางสังคมกับผู้อื่น สำหรับกลไกการควบคุมภายในได้แก่ การควบคุมตนเอง ความคาดหวังที่มีเหตุผล การมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง การมีความรับผิดชอบ ความสามารถอดทนต่อความคับข้องใจ การหาสิ่งชดเชยเพื่อให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ และอื่น ๆ⁽⁸⁾

นอกจากนี้ เรคเลส (Reckless)⁽⁹⁾ ยังกล่าวว่า มีแรงอยู่สามแรงที่ผลักดันให้คนคอยกระทำความผิด ซึ่งได้แก่

7.1 แรงกดดันทางสังคม (social pressures) อันได้แก่ความขัดแย้งกัน การทะเลาะกันภายในครอบครัว การถูกเอารัดเอาเปรียบ การขาดโอกาสในการศึกษาและการประกอบอาชีพ การมีฐานะที่ไม่ทัดเทียมกันและระบบของความมีชนชั้น ตลอดจนความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ ทางสังคม

7.2 แรงดึงดูดทางสังคม (social pulls) อันได้แก่ การคบเพื่อนเลว การเข้าร่วมกลุ่มกับผู้กระทำความผิด การถูกชักจูง ยั่วยวนหรือเชิญชวนจากผู้อื่นให้กระทำความผิด และการโฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ

7.3 แรงปรารถนาภายใน (inner pushes) ได้แก่ ความไม่พอใจ ความผิดหวัง ความเครียด ความโกรธ ความเกลียด ความกลัว ความก้าวร้าว ความอยากกรวย อยากมีเกียรติ ความชิงดีชิงเด่น ความต้องการอย่างแรงกล้าและทันทีทันใด ความรู้สึกต่ำต้อย ความวิตกกังวล และอื่น ๆ

ถ้าหากสามแรงดังกล่าวข้างต้นอยู่เหนือกลไกของการควบคุม ก็จะทำให้คนกระทำความผิดได้และกลายเป็นอาชญากรไปในที่สุด

8. ทฤษฎีสภาพไร้กฎหมาย (anomie theory) ผู้เริ่มคิดทฤษฎีนี้คือ โรเบิร์ต เค. เมอร์ตัน (Robert K. Merton) โดยแบ่งความต้องการหรือชีวิตทางสังคมของมนุษย์ออกเป็นสองกรณี คือ

8.1 โครงสร้างทางวัฒนธรรม ซึ่งประกอบไปด้วยเป้าหมาย (goals) และบรรทัดฐาน (norms) ของแต่ละบุคคล

8.2 โครงสร้างทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งวัดกันตามระดับชั้น โดยดูที่ความร่ำรวย ความมีชื่อเสียง เกียรติยศ และอำนาจ

ทฤษฎีนี้เน้นในเรื่องความสำเร็จของชีวิต โดยถือเอาฐานะความร่ำรวย ความมีชื่อเสียง เกียรติยศ และอำนาจมาเป็นตัวกำหนด เมื่อใดก็ตามที่ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายที่ต้องการกับความถูกต้องของวิธีการที่บรรลุถึงเป้าหมายขาดสะบั้นลง การล่องละเมียดต่อบรรทัดฐานทางสังคมก็จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะพวกคนชั้นต่ำ เช่น พวกที่อาศัยอยู่ตามสลัม ต้องดิ้นรนชวนขายหาเงินทอง บางครั้งความจำเป็นบีบบังคับอาจจะต้องทำในสิ่งที่ผิดกฎหมาย สภาพการดำเนินชีวิตที่ไร้กฎหมายเป็นสิ่งนำทาง ทำให้ผู้ประพฤติแยกไม่ออกระหว่างความถูกต้องชอบธรรมและความคิดมิชอบ อาชญากรรมหรือการกระทำผิดของเด็กก็เกิดจากสภาพความคิดที่ไม่ชอบธรรมนั่นเอง โดยเฉพาะมักจะเกิดในหมู่ผู้ที่ต่อการศึกษาและทางเศรษฐกิจเสียเป็นส่วนใหญ่

ทฤษฎีนี้บางทีเรียกกันว่า Goals and Means theory หมายความว่าเมื่อตั้งเป้าหมายไว้อย่างไรก็ต้องพยายามหาทางทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น แม้ว่าวิถีทางนั้นจะไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม ขอให้สำเร็จตามเป้าหมายเป็นใช้ได้ สมมติถ้าตั้งเป้าหมายว่าจะต้องมีชีวิตอยู่อย่างมหาเศรษฐี ก็ต้องพยายามทำทุกวิถีทางให้ร่ำรวยขึ้นมาแม้จะต้องกระทำความผิดต่าง ๆ ก็ยอม เช่น การค้ายาเสพติด ลักขโมย ต้มตุ๋น และอื่น ๆ เป็นต้น

9. ทฤษฎีหลายสาเหตุ (the multiple factor of causality) นักอาชญาวิทยาหลายท่านยอมรับกันว่า การกระทำผิดของบุคคลมิใช่เกิดขึ้นจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่อาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ ทั้งทางด้านชีววิทยาและทางด้านสังคม โดยเฉพาะทางด้านสังคมดูเหมือนจะมีอิทธิพลมากกว่านักอาชญาวิทยาปัจจุบันตั้งข้อสังเกตว่า เด็กที่กระทำผิดมัก จะเป็นเด็กที่พบเห็นแต่การกระทำที่ไม่ถูกต้องที่คอยเลี่ยมสอนให้เขากระทำผิดเรื่อยไป ชีวิตที่อดอยากยากแค้นหรือผิดหวัง ขาดความอบอุ่น และอื่น ๆ จะช่วยหล่อหลอมชีวิตของเขาให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนร่วมโลกและปลูกฝังค่านิยมที่ผิด ๆ ให้แก่เขา นอกจากนี้ ความกดดันส่วนต่าง ๆ ความทุกข์ทรมานที่เขาได้รับเป็นประจำอาจจะทำให้เขาเกิดความบกร่องทางจิตใจและกระทำ ความผิดลงไปได้ง่ายขึ้น

ทฤษฎีนี้ถ้าจะว่าไปแล้วก็ออกจะมีคำอธิบายที่กว้างขวาง ไม่ค่อยชี้เฉพาะเจาะจงลงไปยากแก่การที่จะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการกระทำผิดของบุคคล เพราะอะไร ๆ ก็ดูเหมือนเป็นสาเหตุของการกระทำผิดทั้งนั้น

10. ทฤษฎีทางจิตวิทยา (psychological theory) ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) นักจิตวิเคราะห์มีความเชื่อว่า บุคคลที่กระทำผิดคือผู้ที่ปฏิบัติตนไปตามสัญชาตญาณ (id) ขาดการควบคุม ขาดสติ ขาดวัฒนธรรมและคุณธรรม⁽¹⁰⁾

10.1 Id เป็นส่วนที่ประกอบด้วยความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ คือ ความต้องการทางเพศและความก้าวร้าว เป็นรากฐานของสัญชาตญาณที่มีมาแต่กำเนิด เป็นตัวผลักดันให้คนเราแสดงพฤติกรรมออกมาตามความพอใจโดยไม่ฟังเหตุผลใด ๆ ทั้งสิ้น มีความอยากอยู่เสมอ

10.2 Ego เป็นส่วนที่ทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมอันเกิดจากความต้องการของ id ให้แสดงออกในทางที่เหมาะสม เป็นที่ยอมรับของสังคม ego เป็นตัวคอยเหนี่ยวรั้ง id ไว้ จึงมีความขัดแย้งกันตลอดเวลา และยังเป็นตัว compromise id กับ superego ด้วย

10.3 Superego เป็นส่วนที่เกิดจากการเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมของสังคมและการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ในสังคม จึงเป็นตัวที่มีหน้าที่สร้างอุดมคติ (ideal) ที่พึงปรารถนาของสังคม เป็นมโนธรรม (conscience) ที่คอยเตือนบุคคลให้รู้ว่าสิ่งใดผิด ไม่ควรทำ

คนเรานั้นเกิดมาพร้อมกับ id ส่วน ego และ superego นั้นค่อย ๆ พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ประสบการณ์ในวัยเด็กและองค์ประกอบทางเพศมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตและชีวิตของมนุษย์มาก ระบบทั้งสามดังกล่าวต้องต่อสู้ มีความขัดแย้ง ต้องปรับตัวกันตลอดเวลา ถ้าการกระทำบางอย่างของคนไม่ถูกต้อง ผิดทำนองคลองธรรม ego ก็คอยห้ามไว้ไม่ให้ทำ เมื่อถูกห้ามความรู้สึกอยากทำนั้นก็จะถูกเก็บกดลงไปในจิตใต้สำนึก (unconscious mind) เมื่อถูกกดไว้นาน ๆ บางครั้งเมื่อ ego และ superego อ่อน การกระทำผิดก็อาจเกิดขึ้นได้

นอกจากทฤษฎีทั้งสิบที่ได้ยกมากล่าวแล้วนี้ ยังมีทฤษฎีอื่น ๆ อีกมากที่กล่าวถึงทฤษฎีของการกระทำผิด ซึ่งไม่สามารถจะยกมากล่าวในที่นี้ได้ทั้งหมด ผู้สนใจอาจจะศึกษาได้จากหนังสืออาชญาวิทยา (criminology) ทั่วไป

สรุปเด็กเกเรหรือเด็กที่กระทำผิดกฎหมาย โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่มีแนวโน้มทางด้านจำนวนสูงเพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภัยของอาชญากรรมก็ย่อมจะเพิ่มมากขึ้นไปเรื่อย ๆ ในอนาคต ทั้งนี้เพราะเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดย่อมจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปภายนอก และถ้ามิได้รับการเอาใจใส่ป้องกันแก้ไขให้เขากลับตัวเป็นคนดีได้ เขาย่อมจะกระทำผิดและต้องประกอบอาชญากรรมต่อไป ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อสังคมโดยรวม ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนความมั่นคงของชาติ

การศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กจึงเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำเพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาเหล่านี้ในประเทศไทยยังมีน้อยและเพิ่งจะเริ่มมีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ในเวลาไม่กี่ปีมานี้เอง ฉะนั้นแนวความคิดในการศึกษาจึงต้องอาศัยทฤษฎีแบบแผนทางสังคมและทางวัฒนธรรมตลอดจน สิ่งแวดล้อมจะแตกต่างจากประเทศไทย ก็ได้ทำให้ทฤษฎีหรือแนวความคิดเหล่านั้นไร้ความหมายโดยสิ้นเชิงสาเหตุบางอย่างก็อาจจะเหมือนกันหรือคล้ายกันได้ และอย่างน้อยเราก็สามารถนำแนวความคิดหรือทฤษฎีเหล่านั้นมาทดสอบเพื่อให้การค้นคว้าวิจัยของเราสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แนวความคิดทฤษฎีใดที่ไม่สามารถนำมาใช้หรืออธิบายสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กได้ เราก็อาจปรับปรุงหรือค้น

คว่าเพิ่มเติม หรือหาทฤษฎีอื่นมาใช้อธิบายสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กให้เหมาะสมกับประเทศไทยของเราต่อไป

สาเหตุที่เด็กและวัยรุ่นกระทำผิด

นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ได้ทำการศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เด็กและวัยรุ่นกระทำผิดตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ปรากฏว่าจำนวนเด็กและวัยรุ่นที่กระทำผิดมีแนวโน้มสูงขึ้นกว่าเดิม และลักษณะของการกระทำความผิดก็รุนแรงกว่าสมัยก่อน และสาเหตุของการกระทำผิดนั้นก็ซับซ้อน มีทั้งที่เนื่องมาจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งโดยเฉพาะ หรือหลายสาเหตุประกอบกัน ประการสำคัญก็คือ การที่จะเข้าใจสาเหตุนั้นจะต้องศึกษาถึงองค์ประกอบทางสังคม พัฒนาการของบุคลิกภาพ อุนิสัย ความเชื่อ แรงจูงใจ และอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวถึงสาเหตุของการกระทำผิดได้ดังนี้

1. สาเหตุจากตัวผู้กระทำผิดเอง

ประภาศน์ อวยชัย⁽¹¹⁾ ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทศาลคดีเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ พบว่าสาเหตุจากตัวผู้กระทำผิดเองนั้นได้แก่

1.1 พันธกรรม หรือสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดจากพ่อแม่ ทำให้เด็กที่เกิดมาเป็นโรคปัญญาอ่อน จิตใจบกพร่อง ซึ่งเป็นผลร้ายต่อเด็ก เพราะจะทำให้เด็กไม่สามารถใช้สติปัญญาไตร่ตรองยับยั้งหรือหักห้ามใจต่อต้านกับสิ่งยั่วยุต่าง ๆ ได้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากโรคภัยไข้เจ็บของบิดามารดาที่ต่อเนื่องมาถึงบุตร เช่น โรคที่ติดจากเพศสัมพันธ์ วัณโรค เป็นต้น ซึ่งอาจทำให้เด็กมีจิตใจปริตผิดปกติไปได้เช่นกัน

1.2 ความพิการหรือโรคภัยไข้เจ็บ เด็กที่มีร่างกายพิการหรือไม่สมประกอบ ซึ่งอาจเป็นมาแต่กำเนิดหรือประสบเคราะห์กรรมขึ้นในภายหลัง หรือโรคภัยเบียดเบียน เช่น เกิดป่วยเป็นโรคเรื้อรังซึ่งไม่อาจรักษาให้หายขาดได้ เช่น โรคระบบประสาทพิการ ไข้มาลาเรียขึ้นสมอง หรือเป็นไข้ไทฟอยด์ เป็นต้น อาการของโรคเหล่านี้ย่อมทำลายสุขภาพและจิตใจของเด็กได้ บางรายทำให้เกิดโรคประสาทและเกิดปมด้อยขึ้น ในทางจิตวิทยาเด็กพวกนี้จะเกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ มักมองโลกในแง่ร้าย เห็นผู้อื่นเป็นศัตรู หรือเข้าใจผิดคิดว่าถูกดูหมิ่นเหยียดหยามทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองโดยเกิดความรู้สึกอยากแสดงฤทธิ์เดชในทางชั่วร้ายอยู่แล้ว ถ้ายิ่งมาถูกใครล้อเลียนก็ยิ่งเสมือนเอาน้ำมันมาราดไฟ และได้กระทำผิดทางอาญาขึ้นเป็นจำนวนไม่น้อย

1.3 ภาวะแห่งจิตใจ เด็กก็เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่อาจมีอารมณ์และจิตใจแตกต่างกัน โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นที่อยู่ในสภาพเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ หรือที่เรียกว่าวัยรุ่นอนั้นมักมีอารมณ์รุนแรง ฉุนเฉียว โกรธง่าย บางคนก็เป็นคนเจ้าทุกข์ มักมีอารมณ์ขุ่นมัว เอาใจยากหงุดหงิด ทำเรื่องเล็กเป็นเรื่องใหญ่ และชอบแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในลักษณะที่เป็นภัยต่อผู้

อื่นได้ในบางโอกาส แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ โรคภัยไข้เจ็บ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน ที่จะมาเสริมสร้างบุคลิกภาพของแต่ละคนด้วย

นอกจากนี้ แซฟเฟอร์ และคุนด์ตัน (Schafer and Kundton)⁽¹⁰⁾ ยังกล่าวว่า ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น ร่างกายพิการ โรคภัยไข้เจ็บ หรือสิ่งที่เด็กได้รับมาจาก บรรพบุรุษ ทำให้เด็กคิดมากไม่สบายใจ เกิดปมด้อย เมื่อสะสมอยู่ในตัวเด็กเป็นเวลานาน ๆ อาจนำไปสู่ความบกพร่องทางจิตใจได้ (mental deficiencies) ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีผลทำให้ เด็กและวัยรุ่นกระทำผิดหรือมีพฤติกรรมออกนอกกลุ่มออกนอกทาง (deviant behavior)

1.4 สติปัญญาและการศึกษา โดยที่มนุษย์เราเกิดมามีสติปัญญาและความเฉลียวฉลาดไม่เท่าเทียมกัน บางคนมีสติปัญญาสูงหรือระดับธรรมดาที่เรียกว่าปานกลาง บางคนก็โง่งามาแต่กำเนิดช่วยตัวเองไม่ได้ บางคนก็โง่งมาแต่ก็พอช่วยตัวเองได้ บางคนก็ปัญญาทึบเล่าเรียนอะไรก็ไม่รู้เรื่อง ความจำไม่ดี เรียนไม่ทันเพื่อน เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ผลสุดท้ายก็เลยคิดอ่านหนีโรงเรียน ไปเที่ยวสำส่อน และกลายเป็นเหยื่อแห่งความชั่วร้าย โดยอาจถูกชักจูงให้เห็นผิดเป็นชอบ และกลายเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายไปก็มี

การค้นพบนี้สอดคล้องกับนักจิตวิทยาหลายท่านที่กล่าวว่า เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับความประพฤตินั้น โดยเฉลี่ยแล้วเด็กเหล่านี้มักจะมีสติปัญญาปานกลาง ค่อนข้างต่ำ และต่ำมาก สำหรับหัวหน้าแก๊งนั้นมักจะมีสติปัญญาสูง สามารถปกครองเด็กอื่น ๆ ซึ่งเป็นสมาชิกได้ กล่าวคือ มีอำนาจบังคับให้เด็กคนอื่นทำตามคำสั่งได้ และในกรณีที่เกิดมีเรื่องเดือนร้อนขึ้น พวกลูกน้องที่มีสติปัญญาต่ำกว่าและมีความสามารถน้อยกว่ามักจะถูกตำรวจจับ ส่วนหัวหน้าผู้มีความเฉลียวฉลาดมากกว่ามักจะสามารถเอาตัวรอดไปได้เสมอ

อนึ่ง บุคคลผู้มีสติปัญญาต่ำกว่าย่อมถูกชักจูงให้กระทำความผิดต่าง ๆ ได้ง่าย เพราะฉะนั้นจึงพบว่าเด็กที่กระทำผิดมักเป็นผู้มีสติปัญญาต่ำ อย่างไรก็ตาม การที่จะมีสติปัญญาสูงหรือต่ำนั้นเป็นเรื่องของชีววิทยาและพันธุกรรม

นอกจากนี้ เมื่อดูสถิติผลการทดสอบระดับเชาวน์-ปัญญา ของเด็กที่กระทำผิด จะเห็นได้ว่าเด็กที่กระทำผิดจะมีระดับเชาวน์-ปัญญาอยู่ระหว่างปานกลาง ทึบ และทึบมาก พวกที่มีปัญญาทึบกระทำผิดส่วนใหญ่เพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถูกชักจูงจากผู้ใหญ่ ส่วนพวกระดับปัญญาปานกลางสาเหตุมาจากอื่น ๆ เช่น เกิดจากอารมณ์ของตนเองเพราะเด็กมีปมด้อย มีร่างกายพิการ เด็กมีปัญหาในการปรับตัว มีความผิดปกติทางอารมณ์เพศ มีปัญหาขาดการเลี้ยงดูให้ถูกต้อง โดยเฉพาะทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม เด็กคบเพื่อนชั่ว และสภาพครอบครัวยุ่งเหยิงหรือแตกแยก เป็นต้น

1.5 สัญชาตญาณ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวเองโดยไม่มีใครสั่งสอนหรืออบรมให้ เช่น สัญชาตญาณความอยากรู้อยากเห็น ความอยากเผชิญภัย หรือสัญชาตญาณทางกามารมณ์ เป็นต้น ล้วนเป็นสิ่งที่อาจจะเป็นสาเหตุให้เด็กกระทำผิดได้อย่างหนึ่ง ตัวอย่างโดยเฉพาะเท่าที่ปรากฏก็คือ เด็กบางคนอาจมีสัญชาตญาณทางกามารมณ์แก่กล้า กล่าวคือ มีความปรารถนาทางเพศรุนแรง

กว่าบุคคลธรรมดาอื่น ๆ และต้องหาทางออกเพื่อปลดปล่อยความใคร่หรือความพอใจของตนเอง ด้วยการชมชื่นเด็กอื่น ๆ หรือบางทีก็เป็นโรคกามวิปริต สามารถทำให้กลับกลายเป็นผู้ร้ายทางกามไปด้วยก็มี บางคนก็มีสัญชาตญาณในทางก้าวร้าวชอบรุกรานผู้อื่น เข้าที่ไหนก็เป็นต้องทะเลาะวิวาทชกต่อยทำร้ายผู้อื่นอยู่เสมอ⁽¹¹⁾

2. สาเหตุทางครอบครัว

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในหมู่นักสังคมวิทยาว่า ครอบครัวเป็นหน่วยที่สำคัญที่สุดของสังคมบ้านและครอบครัวนับว่าเป็นสถาบันสังคมที่มีความสำคัญอันดับแรกในการที่จะสร้างลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของเด็ก ถ้าภายในบ้านหรือครอบครัวมีความผาสุก ทุกคนก็มีความสามัคคีกลมเกลียวกันเป็นอย่างดี บิดามารดามีความห่วงใยในตัวลูก โดยเอาใจใส่อุปการะเลี้ยงดูและพยายามอบรมบ่มนิสัยในทางดีงามให้แก่บุตร และทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่บุตร ย่อมทำให้บุตรเกิดความรักพ่อแม่ มีความอบอุ่น และมีแต่ความสุขรวมทั้งรับแต่สิ่งที่ดีงามเข้ามาในชีวิต ทำให้เด็กเจริญเติบโตด้วยดี แต่ในทางตรงข้ามครอบครัวที่บิดามารดาไม่มีความสามัคคี เสียสละและให้อภัยซึ่งกันและกัน มีการทะเลาะวิวาทกันบ่อย ๆ เด็กก็ย่อมรับนิสัยก้าวร้าว พุดจาหยาบคาย ชอบวิวาท หรือเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่เป็นโรคประสาท จู้จี้ ขี้บ่น เด็กก็มักจะขาดความมั่นคงทางอารมณ์ หรือในครอบครัวที่พ่อแม่ชอบเล่นการพนันหรือดื่มสุรา เด็กอาจติดนิสัยชอบเล่นการพนันหรือดื่มสุราไปด้วย หรือเด็กที่พ่อแม่เลิกร้าง แยกแยก ไม่ได้อยู่ร่วมกัน เด็กก็มักจะติดนิสัยแข็งกระด้างหรือกลายเป็นพาลเกรเพื่อหาทางชดเชยความต้องการที่ขาดไป เป็นต้น หรือเด็กกำพร้าพ่อแม่หรือพ่อแม่ถึงแก่กรรมทั้งสองคน ก็ทำให้เด็กขาดความรักและความอบอุ่นและเกิดมีปัญหาวางความประพฤติได้เช่นกัน นอกจากนี้ ครอบครัวที่พ่อแม่เข้มงวดกวดขันมากเกินไป หรืออ่อนโยนตามใจมากเกินไป ก็จะทำให้เด็กเสียนิสัยและประพฤติผิดได้ง่าย นอกจากนี้ ครอบครัวที่ยากจนและมีลูกมากก็ย่อมทำให้พ่อแม่ดูแลไม่ทั่วถึง เด็กก็ได้รับความเดือดร้อนยากลำบาก เด็กที่ขาดความอบอุ่นมั่นคงทางจิตใจย่อมเติบโตขึ้นกลายเป็นเด็กที่มีปัญหาวางความประพฤติ⁽¹²⁾

เด็กกับผู้ใหญ่ที่ไม่มีความเข้าใจกัน ผู้ใหญ่มักใช้อำนาจบังคับเด็ก ยิ่งกว่านี้ถ้าพ่อแม่เมียน้อยหรือแม่มีชู้ด้วยแล้วยิ่งเป็นภัยแก่จิตใจเด็กที่สุด กล่าวได้ว่าครอบครัวใดตกอยู่ในสภาพที่แตกแยกหรือบ้านแตกย่อมทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่น ขาดที่พึ่งทางใจ ทำให้ไม่มีความสุข และมีผลทำให้เด็กประพฤติผิดทำนองคลองธรรม และเป็นเหยื่อแห่งการกระทำผิดกฎหมายได้อย่างง่ายดาย

เนื่องจากครอบครัวเป็นทั้งกลุ่มและสถาบันที่สำคัญที่สุด เป็นช่วงเวลาทีบุคลิกภาพของคนเรากำลังก่อรูปและพัฒนาขึ้นมา ความใกล้ชิดสนิทสนมและโอกาสที่ติดต่อสัมพันธ์กันได้สืบเนื่องต่อมาจนกระทั่งถึงวัยรุ่น ครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญมากเป็นพิเศษในการพัฒนาแบบแผนความประพฤติที่เด็กจะแสดงออกมาให้ปรากฏแก่สังคม ด้วยเหตุนี้จึงเชื่อว่าความบกพร่อง

อะไรบางอย่างหรือหลายอย่างในครอบครัวจึงเป็นเหตุที่สำคัญที่สุดของพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือความเกรงของเด็ก ๆ

นักสังคมวิทยาได้ให้ความสนใจและทำการวิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างอาชญากรรมกับการกระทำผิดของเยาวชน และระหว่างการทำผิดของเยาวชนกับภาวะทางครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูเด็กกันเป็นอันมาก จากผลของการวิจัยเหล่านี้ต่างลงความเห็นกันว่า เป็นการยากที่จะชี้ให้เห็นเฉพาะเจาะจงลงไปว่าอิทธิพลอะไรในครอบครัวทำให้เกิดปัญหาเด็กกระทำผิดหรืออาชญากรรมได้ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้คือ

1. ครอบครัวทั้งหลายไม่ได้เหมือนกันไปทั้งหมด ในบางครอบครัวสมาชิกมีความผูกพันทางจิตใจกันอย่างแน่นแฟ้น แต่ในบางครอบครัวก็เป็นไปในทางตรงกันข้าม

2. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในสมัยปัจจุบันมีผลกระทบต่อครอบครัวมากจนทำให้บทบาทของครอบครัวต่อความหมายลง กลุ่มต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการอบรมสั่งสอน ปลูกฝังค่านิยมให้แก่เด็ก ๆ แทนครอบครัว เช่น โรงเรียน กลุ่มเพื่อน แก๊งวัยรุ่น ฯลฯ ทำให้บทบาทของพ่อแม่ เครือญาติเสื่อมสลายลง เด็ก ๆ มักใช้เวลาวันหนึ่ง ๆ อยู่กับสมาชิกในครอบครัวของตนเองน้อยมาก

อย่างไรก็ตาม นักสังคมวิทยาที่ให้ความสนใจต่อบทบาทของครอบครัวในปัญหาการกระทำผิดส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นว่า สภาพบ้านแตกและความล้มเหลวของครอบครัวในอันที่จะทำให้เด็กรู้สึกมั่นคงปลอดภัยและการให้ความรักใคร่ใยดีไม่เพียงพอหรือให้ผิดทาง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการทำให้เกิดปัญหาเด็กกระทำผิด^(1,3)

ซัทเธอร์แลนด์ และเครซี่ (Sutherland and Cressey)⁽¹⁾ ได้เสนอว่าครอบครัวอาจก่อให้เกิดปัญหาการกระทำผิดได้ โดยผ่านกระบวนการ 5 อย่างซึ่งเกี่ยวพันซึ่งกันและกันดังต่อไปนี้คือ

1. ในครอบครัวมีตัวอย่างที่ไม่ดี ทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งเหล่านี้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ก่อให้เกิดทัศนคติ ค่านิยม หรือแบบแผนความประพฤติที่ไม่ดี เช่น ความประพฤติผิดศีลธรรมทางเพศ การติดสุรา ยาเสพติด การพนัน และความประพฤติที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการกระทำผิดในที่สุด

2. ชั้นสังคมของครอบครัวและถิ่นที่อยู่ของครอบครัวจะเป็นเครื่องกำหนดอัตราการกระทำผิดของเด็ก กล่าวคือ เด็กที่อยู่ในถิ่นที่เป็นพาลเกร มีกิจกรรมไปในทางละเมิดกฎหมาย มีโอกาสคบเพื่อนเสเพล จะมีอัตราการกระทำผิดมากกว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในถิ่นที่ไม่ค่อยมีปัญหาทางสังคม

3. ครอบครัวเป็นสิ่งที่กำหนดเกียรติภูมิของเด็ก เขาจะค่อย ๆ เรียนรู้ว่าบุคคลที่น่าเลื่อมใสศรัทธานั้นเป็นคนเช่นไร ถ้าเด็กเกิดไปนิยมชมชอบคนที่ชอบละเมิดกฎหมายและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดด้วย โอกาสที่จะเสียคนก็ง่ายเข้า

4. ถ้าภายในครอบครัวไม่ราบรื่น ไม่เป็นสุข ไม่น่าอยู่ เด็ก ๆ ก็จะออกไปหาสิ่งชดเชยทดแทนนอกบ้าน ซึ่งถ้าเด็กไปถูกเพื่อนเสเพลชักจูง โน้มน้าวให้กระทำผิด เด็กก็จะกลายเป็นเด็กเถรไป

5. ครอบครัวเพิกเฉยหรือไม่สามารถอบรมสั่งสอนให้เด็กเคารพต่อกฎหมายหรือปกป้องเด็กมากเกินไป ทำให้เด็กได้ใจ ทำอะไรตามใจตนเองและไม่คุ้นเคยกับกฎเกณฑ์ของสังคม ทำให้เด็กกลายเป็นเด็กที่ก้าวร้าวหรือเด็กเถรไปในที่สุด

วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีความสุข บิดามารดามีความรักใคร่สนิทสนมกัน มีความห่วงใยบุตรและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตร เด็กจะพูดจาด้วยความสุภาพอ่อนโยน มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แต่ในทางตรงข้ามครอบครัวที่ไม่มีความสุข บิดามารดาทะเลาะวิวาทกันเสมอ เด็กจะมีบุคลิกภาพที่ก้าวร้าว พูดจาหยาบคา ชอบทะเลาะวิวาท ซึ่งสอดคล้องกับสมคิด ศรีสังคม⁽¹⁴⁾ ที่กล่าวว่า วัยเด็กเป็นวัยที่อ่อนไหว ต้องการความอบอุ่น ความรัก การปกป้องดูแลจากบ้านและบุคคลภายในครอบครัว หากสภาวะภายในบ้านและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ดีถึงขนาดที่เรียกว่า “บ้านแตก” (broken home) ก็อาจทำให้เด็กประพฤติเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมหรือกลายเป็นผู้กระทำความผิดได้

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม⁽¹⁵⁾ ยังได้เน้นให้เห็นว่า สภาพที่จัดว่าเป็น “บ้านแตก” ได้แก่ บิดามารดาไม่ปรองดองกัน ทะเลาะกันบ่อย ๆ หรือหย่าร้างกัน มารดาไปมีสามีใหม่ หรือบิดามีภรรยาใหม่ และไม่ให้ความอุปการะแก่บุตรเท่าที่ควร สิ่งเหล่านี้จัดเป็นสภาพบ้านแตกทั้งสิ้น ส่วนใหญ่ของเด็กเถรมาจากบ้านที่ประสบความยุ่งยาก บ้านที่เข้าลักษณะบ้านแตกสาแหรกขาดดังที่ได้กล่าวมาแล้วจึงเป็นเหตุให้เด็กขาดความรักจากบิดามารดา และหันไปหาทางชดเชยด้วยการมีพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ

นักสังคมวิทยาได้เน้นถึงสภาพ “บ้านแตก” ว่าเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของปัญหาการกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่น สำหรับเรื่อง “บ้านแตก” นั้นอาจแบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ

ก) บิดาหรือมารดาตาย หรือตายทั้งคู่

ข) บิดามารดายังมีชีวิตอยู่แต่ทะเลาะเบาะแว้งกัน หรือมีความเห็นไม่ลงรอยกันเกี่ยวกับการอบรมสั่งสอนและระเบียบวินัยภายในครอบครัว โดยเหตุที่มีความแตกต่างกันในเรื่องเชื้อชาติหรือศาสนา นอกจากนั้น นักสังคมวิทยาถือว่าการที่พี่น้องได้รับความรักใคร่จากบิดามารดาไม่เท่าเทียมกันจนทำให้เกิดความอิจฉาริษยา ก็จัดเข้าอยู่ในลักษณะของ “บ้านแตก” ด้วย⁽²⁾

ส่วน วินเบิร์ก(Weinberg)⁽¹⁶⁾ ได้กล่าวว่า สภาวะบ้านแตกมีส่วนผลักดันให้เด็กและวัยรุ่นหญิงกระทำผิดมากกว่าเด็กและวัยรุ่นชาย นอกจากนี้บางครอบครัวบิดามารดาทอดทิ้งบุตร ไม่มีอาชีพเป็นหลักฐาน ว่างานหรือพิการ ทำให้เด็กประสบกับความหิวโหย อดอยากยากแค้น ต้องการความช่วยเหลือและรับภาวะต้องหาลี้ภัยครอบครัวตั้งแต่เยาว์วัย เด็กก็อาจประพฤติผิดได้ง่าย

อย่างไรก็ตาม ยังมีเด็กอีกพวกหนึ่งที่ไม่มีบ้าน โดยเป็นเด็กที่หนีออกจากบ้านหรือมาจากต่างจังหวัด เด็กเหล่านี้จะอยู่ตามตลาด วัด หรือที่สาธารณะ ถ้ามีผู้ใหญ่คอยแนะนำช่วยเหลือให้กระทำผิด เด็กเหล่านี้ก็อาจจะกระทำผิดได้ง่ายขึ้น

3. สาเหตุทางเศรษฐกิจ

ซึ่งได้แก่ภาวะเศรษฐกิจโดยทั่ว ๆ ไปของชุมชนและสภาวะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด

3.1 ภาวะทางเศรษฐกิจของชุมชน บุคคลที่อยู่ในชุมชนหรือสังคมที่มีภาวะทางเศรษฐกิจรุ่งเรือง การกินอยู่และการดำรงชีวิตของคนกลุ่มนั้นก็ย่อมอยู่ในมาตรฐานการครองชีพสูง ประชาชนอยู่ดีกินดี ได้รับแต่ความสะดวกสบาย ไม่มีความเดือดร้อนในค่าครองชีพ ประชาชนมีแต่ความผาสุก จิตใจเบิกบานและอยู่กันอย่างปกติสุข ตรงกันข้ามหากประชาชนของสังคมหรือประเทศนั้นอยู่ในภาวะเศรษฐกิจเสื่อมโทรม เกิดวิกฤตการณ์อันอาจเกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุนานาประการ ทำให้เกิดความแร้นแค้นและอดขัดขาดแคลน ผลผลิตที่ได้รับไม่พอกแก่ความต้องการของประชาชนในการอุปโภคบริโภค ทำให้เกิดสภาวะข้าวยากหมากแพงขึ้น การกระจายรายได้หรือการเก็บภาษีอากรไม่เป็นธรรมแก่สังคม อำนาจการซื้อของและเงินตราลดน้อยลง ย่อมมีผลกระทบกระเทือนผู้มีรายได้น้อยและผู้มีรายได้ประจำอย่างมาก มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงฐานะในทางเศรษฐกิจของสังคมอย่างใหญ่หลวง

โดยที่ประเทศไทยประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาศัยอยู่ในชนบทที่ด้อยพัฒนา เกษตรกรส่วนมากไม่มีที่ดินทำกินของตนเอง ผลิตผลที่ได้ต่ำ ขาดความสะดวกในการคมนาคม มีปัญหาเรื่องเครดิตและการตลาด น้ำไม่พอใช้ ขาดอาหาร ขาดเครื่องอุปโภคบริโภค อนามัยไม่ดี มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน ขาดการศึกษา ค่าครองชีพสูง ประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ ทั้งยังได้รับความไม่เป็นธรรมในเรื่องภาษีอากรและมีปัญหาคนว่างงานมาก หลังฤดูการทำนาหรือเก็บเกี่ยวแล้ว มีชีวิตไปวัน ๆ หนึ่งโดยไม่มีอนาคตและทำให้หลงผิด เช่น จับกลุ่มมั่วสุม เสพสุรา เล่นการพนัน มิฉะนั้นก็อพยพเข้ามาในเมืองหลวงก่อให้เกิดความยุ่งยากและทำให้กลายเป็นอาชญากรไปแล้วมากต่อมาก

3.2 ภาวะเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด ความยากจนย่อมเป็นสาเหตุหนึ่งที่บีบบังคับให้คนเราจำเป็นต้องกระทำผิดฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์ หรืออาจกล่าวได้ว่าความจนเป็นต้นเหตุแห่งอาชญากรรมอย่างหนึ่ง ทั้งนี้เพราะมนุษย์จำเป็นต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของชีวิต ใน

บางกรณีมีใช้ตัวคนเดียวยังมีครอบครัวและบุตรเล็ก ๆ อีกมากที่ต้องเลี้ยงดู เมื่อถูกบีบบังคับในด้านนี้หนักเข้าก็อาจกลายเป็นโรคทางด้านจิตใจ หรือมีฉะนั้นก็อาจทำให้เห็นผิดเป็นชอบก่ออาชญากรรมขึ้น โดยเฉพาะในครอบครัวที่ยากจน บิดามารดาต้องต่อสู้กับการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้ไม่มีเวลาเอาใจใส่อบรมดูแลบุตร จึงมักเลี้ยงดูบุตรตามยถากรรม ขาดการศึกษา มีแต่ความ อุดอยากหิวโหยอยู่ตลอดเวลา ก็ยอมทำให้เด็กต้องช่วยตนเองโดยไปลักขโมยเขากิน ต่อ ๆ ไปก็อาจติดนิสัยที่ไม่ดีขึ้น ต่อไปอาจกระทำผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์อยู่เรื่อย ๆ โดยที่เห็นว่าไม่ต้องทำงานหนัก ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจจับไม่ได้ก็จะมีเงินทองใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย มีชีวิตอยู่อย่างสบาย แต่ถ้าถูกจับได้ก็ถือว่าเป็นคราวเคราะห์มากกว่าที่จะถือว่าเป็นความประพฤติไม่ดี

อย่างไรก็ตาม ในสังคมทุกแห่งก็ย่อมจะมีบุคคลบางจำพวกที่มีความทะเยอทะยานคิดจะเปลี่ยนฐานะให้ร่ำรวย มีหน้ามีตาขึ้นมาอย่างรวดเร็ว และได้พยายามทุกวิถีทางด้วยทรัพย์สินเงินเป็นพระเจ้า เพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ตนเป็นคนเด่น ได้รับการยกย่องในสังคมเพื่อเป็นช่องทางกอบโกยต่อไป โดยไม่ไ้ระลึกถึงความซื่อสัตย์สุจริต เกียรติยศ ชื่อเสียงวงศ์สกุล หรือความเดือดร้อนของเพื่อนร่วมชาติแต่ประการใด เพียงขอให้ได้มาแต่ในสิ่งที่ตนปรารถนาก็แล้วกัน เมื่อไม่สามารถจะหามาได้โดยสุจริตก็จำเป็นต้องดำเนินการในทางทุจริต ทำให้กลับกลายเป็นอาชญากร และนับว่าเป็นภัยต่อสังคมอย่างยิ่ง ซึ่งก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจอย่างหนึ่ง

4. สาเหตุจากปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม

คนเราเกิดมาต้องพบกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวหลายประการ ซึ่งนับว่ามีอิทธิพลทำให้ชีวิตของบุคคลนั้น ๆ โน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่งได้ เช่น เด็กยอมเลียนแบบและได้นิสัยจากบิดามารดาหรือครูบาอาจารย์บ้างไม่มากก็น้อย ธรรมชาติ ภูมิประเทศ สถานที่ ดินฟ้าอากาศ การศึกษา และสภาพการณ์ทั่วไป ก็อาจทำให้บุคคลแตกต่างกันออกไปทั้งทางกิริยาวาจาและนิสัยใจคอ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนจนความคิดอ่านหรือความต้องการได้ นักปราชญ์ทางอาชญาวิทยาหลายท่านได้ให้ความเห็นไว้ต่างกันในเรื่องสาเหตุแห่งการกระทำผิด แต่หลายท่านได้พูดถึงความสำคัญของปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น

ซีซาโร เฟอร์รี⁽¹⁾ ศาสตราจารย์สอนกฎหมายอาญา ได้อธิบายสาเหตุแห่งการกระทำผิดในทรรณะที่ต่างออกไป คือ

- สืบเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
- สืบเนื่องมาจากพันธุกรรม
- สืบเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ สาเหตุจากปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมยังอาจแบ่งออกเป็น

4.1 การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร รวมทั้งการอพยพจากชนบทเข้ามาในเมืองหลวง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ประกอบเป็นสาเหตุของอาชญากรรม ได้แก่ ปัญหาความยากจนของประชาชน ปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้น ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม และปัญหาการว่างงาน ปัญหาการศึกษา การสาธารณสุข กล่าวคือ เด็กมีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยไม่ถูกสุขลักษณะ ขาดแคลนอาหาร ขาดแคลนบริการสุขภาพอนามัย ในบางกรณีไม่มีแม้กระทั่งโรงเรียน คนเป็นจำนวนมากต้องอาศัยอยู่ในภาวะที่บีบคั้นด้วยความยากจน ต้องประสบปัญหาการว่างงาน การไร้การศึกษา ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสังคมและศีลธรรม อันเป็นมูลฐานเบื้องต้นที่จะก่อให้เกิดอาชญากรรมโดยอาชีพขึ้นได้โดยง่าย เพราะสภาพแวดล้อมชักจูงให้เด็กและเยาวชนหันไปสู่อายุมุขและอาชญากรรมนั่นเอง

4.2 การศึกษาอบรม โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีส่วนรับผิดชอบในการปั้นชีวิตจิตใจและอนาคตของเด็กและเยาวชนของชาติ ไม่ว่าจะเข้าไปในด้านความรู้ทางวิชาการหรือในด้านศีลธรรมจรรยา หรือความประพฤติ ตลอดจนอาชีพที่เด็กและเยาวชนจะยึดเป็นหลักในการดำรงชีวิต การบำเพ็ญตนเป็นพลเมืองดีต่อไปในภายภาคหน้าเช่นเดียวกับสถาบันครอบครัว ฉะนั้นครูอาจารย์จะต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ประพฤติ ผิดศีลธรรมหรือล่วงละเมิดกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้แบบอย่างที่ดีและขาดความเคารพเชื่อฟัง ครูอาจารย์โรงเรียนจะต้องพยายามกวดขันความประพฤติให้เด็กนักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย จะต้องมีความสัมพันธ์อันดี และมีการติดต่อร่วมมือประสานงานกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างดี อย่าให้เด็กหรือเยาวชนประพฤติเสื่อมเสียหรือเกิดความเบื่อหน่ายทอดทิ้ง ซึ่งอาจทำให้ต้องคิดอ่านหนีโรงเรียนและไปมั่วสุมกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดได้ง่าย อีกประการหนึ่งปัญหาในเรื่องสถานที่เรียนไม่พอหรือขาดแคลนครูอาจารย์ ทำให้เด็กไม่มีที่เรียน กลายเป็นเด็กเร่ร่อนจรจัด ล็กเล็กขโมยน้อยก็มี หรือเมื่อเรียนจบแล้วเด็กหรือเยาวชนหางานทำไม่ได้ต้องกลายเป็นคนว่างงาน ซึ่งเป็นกรณีที่ประเทศไทยประสบปัญหานี้อยู่ในปัจจุบัน ก็เป็นสาเหตุอันหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำการอันเป็นปรปักษ์ต่อสังคม และเป็นความผิดอาญาขึ้นได้เหมือนกัน

4.3 เด็กและเยาวชนหันหลังและห่างเหินต่อศาสนา โดยที่มนุษย์เราเกิดมาจะต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดยึดไว้เป็นหลักในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ และศาสนาเท่านั้นที่จะเป็นแนวทางให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสงบสุข เพราะทุกศาสนาต่างมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ประพฤติปฏิบัติละจากกรรมชั่ว ประกอบแต่กรรมดีด้วยกันเท่านั้น สถาบันทางศาสนาได้มีบทบาทสำคัญในการช่วยอบรมจิตใจของผู้ใหญ่และเด็กให้เป็นคนดีอยู่ในศีลธรรม เคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง ไม่เบียดเบียนหรือทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นตลอดจนให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษาและการสังคมสงเคราะห์ด้วย ปัจจุบันคนสมัยใหม่ที่หลงเพลิดเพลินอยู่กับความนิยมทางวัตถุมักจะ

หลงทั้งคำสอนของศาสนาด้วยเห็นว่าเป็นสิ่งมงายและล้ำสมัย จึงทำให้ขาดที่ยึดเหนี่ยวทางใจที่จะให้ความมั่นคงเพื่อฟันฝ่าอุปสรรคและมรสุมทั้งในชีวิต และทำให้ความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนที่มีต่อศาสนาได้ลดน้อยลง และยังมีความเข้าใจในแก่นแท้ของหลักธรรมผิดไป ทำให้เด็กและเยาวชนพลอยเสื่อมศรัทธาต่อศาสนาไปด้วยและขาดที่ยึดเหนี่ยวทางใจ ทำให้บางคนมีความรู้ท่วมหัวแต่เอาตัวไม่รอด อันเป็นเหตุให้ง่ายต่อการกระทำผิดยิ่งขึ้น

4.4 สภาพที่อยู่ ปัญหาเกี่ยวกับความเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับกรุงเทพมหานครโดยเฉพาะก็ว่าได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการขาดที่ทำกินหรือทำกินไม่ได้ผลและโอกาสในการหางานทำในกรุงมีมากกว่า จึงทำให้คนชนบทอพยพเข้ามาทำกินในกรุงเทพฯ และตามเมืองใหญ่ ซึ่งมีทั้งแบบถาวรและชั่วคราว ทำให้เกิดการแออัดในเรื่องที่อยู่อาศัยและปัญหาอย่างอื่นตามมา เช่น การจราจรติดขัด มีคนว่างงาน ที่อยู่อาศัยไม่ถูกสุขลักษณะ มีผู้คนอาศัยยัดเยียดก่อให้เกิดความสกปรกจนกลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรม เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้อาศัย ปราศจากระเบียบ ก่อให้เกิดปัญหายุ่งยากทางสังคม โดยเฉพาะในด้านที่เป็นย่านของประชาชนผู้มีรายได้น้อย ทำให้ต้องอยู่กันอย่างแออัด ขาดสถานที่ที่เด็กจะอาศัยเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้ เช่น เล่นกีฬาหรือหาความสำราญอย่างอื่น ๆ เยาวชนวัยรุ่นส่วนใหญ่จึงมีเวลาว่างมาก เมื่อขาดการชักจูงช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ที่จะใช้เวลาว่างเหล่านั้น เด็กก็เลยใช้ไปในทางที่ไม่เป็นสาระหรือไม่ก็หันไปหาการพนันหรืออบายมุขต่าง ๆ และอาจกลายเป็นเด็กที่มีปัญหาด้านความประพฤติ⁽¹²⁾

ตามทฤษฎีที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป สังคมเมืองของประเทศที่พัฒนาแล้วแบ่งออกได้เป็นเขต ๆ คือ เขตกลางสุด ถือว่าเป็นย่านธุรกิจ การค้า เขตถัดมาเป็นเขตที่สังคมอยู่กันหนาแน่นรวมทั้งแหล่งสลัมด้วย เขตที่สามเป็นเขตที่อยู่อาศัยของพวกที่มีบ้านอยู่ติดกันแบบแฟลต เขตที่สี่เป็นเขตที่อยู่อาศัยแบบครอบครัวเดี่ยวโดด ๆ และเขตที่ห้าเป็นเขตชานเมือง จากการศึกษาของนักอาชญาวิทยาพบว่า อาชญากรรมที่มีมากคือเขตที่หนึ่งและเขตที่สอง และจะค่อย ๆ ลดลงไปเรื่อย ๆ ในเขตที่ถัด ๆ ไป ยกเว้นอาชญากรรมบางประเภท เช่น การทุจริตต่อหน้าที่การพนัน โสเภณี ซึ่งนอกจากจะมีมากในเขตที่สองแล้ว ยังมีอยู่ทั่วไปทุกเขต

ปัญหาที่สำคัญของสลัมก็คือปัญหาความยากจน ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาที่อยู่อาศัยไม่ถูกสุขลักษณะหรือไม่ดีพอ หากความสุขสบายไม่ได้ ปัญหาการศึกษาของเด็ก ปัญหาการมั่วสุมของวัยรุ่นซึ่งนำไปสู่การกระทำผิดต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าสลัมเป็นที่อยู่ของคนอดอยากยากแค้นต้องเผชิญกับความทุกข์ยากลำเค็ญต่าง ๆ เป็นวิถีชีวิตที่รับช่วงเรียนรู้กันมาหลายชั่วอายุคนได้รับความกดดันทางจิตใจ ฐานะการเงินขาดแคลนและถูกบีบบังคับเพราะความจำเป็นต่าง ๆ จึงเปิดโอกาสให้คนทำความชั่วหรือทำผิดกฎหมายได้ง่าย

นอกจากนี้ การย้ายถิ่นที่อยู่บ่อย ๆ ก็อาจเป็นผลร้ายต่อเด็กและเยาวชนได้ จากการศึกษาค้นคว้าในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหรัฐอเมริกา (Sullenger)⁽¹⁷⁾ กล่าวว่าเด็ก

ที่ย้ายที่อยู่บ่อย ๆ เช่น ย้ายไปเพื่อการศึกษาเล่าเรียนในท้องถิ่นอื่นอันเป็นการจากบิดามารดาไปอยู่ห่างไกล ต้องปกครองตนเอง ขาดผู้ควบคุมดูแลหรือแม้จะมีผู้ปกครองแต่ก็ไม่แน่ว่าผู้ปกครองนั้นจะเอาใจใส่เหมือนบิดามารดา และมักจะเป็นการย้ายจากสังคมที่มีความเป็นอยู่อย่างสงบ มีมาตรฐานความเป็นอยู่และความประเพณีที่เหมาะสมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และการควบคุมทางสังคมที่มีประสิทธิภาพไปยังชุมชนที่เต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวายหามาตรฐานที่แน่นอนไม่ได้ และเต็มไปด้วยสิ่งเย้ายวนอบายมุขต่าง ๆ ที่ทำให้คนเสียได้ง่าย ดังนั้น เด็กที่ต้องย้ายที่อยู่เช่นนี้จึงอยู่ในฐานะที่ล่อแหลมต่ออันตรายเป็นอย่างมาก ในประเทศเราก็ต้องประสบกับปัญหานี้อย่างมากในปัจจุบัน เด็กต่างจังหวัดที่ลี้ภัยเข้ามาเพื่อการศึกษาในเมืองหลวงอาจปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ที่แตกต่างจากของเดิมไม่ได้เพราะอยู่ห่างไกลจากผู้ปกครอง อาจทำให้บุคลิกภาพบกพร่องได้ การพ่ายแพ้ต่อความเย้ายวนในเมืองหลวงเป็นเรื่องที่พบเห็นหรือได้ฟังกันอยู่บ่อย ๆ อีกตัวอย่างหนึ่งก็คือการย้ายถิ่นที่อยู่บ่อย ๆ ทำให้เด็กได้มีโอกาสคบหาสมาคมกับเด็กเลวในท้องถิ่นใหม่ที่ย้ายไปจนกระทั่งกลายเป็นเด็กเกเรไปด้วย เพราะเมื่อตนกลายเป็นคนใหม่ในท้องถิ่นก็ย่อมต้องการเพื่อนคบค้าสมาคมด้วย และถ้าเด็กส่วนมาก (ที่ไม่ดี) เป็นพวกเด็กเกเรแล้วก็แทบไม่ต้องสงสัยว่าการคบเพื่อนประเภทดังกล่าวก็เป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งของการเกเร

4.5 สถานเริงรมย์เป็นแหล่งอบายมุขต่าง ๆ อาทิเช่น ช่องการพนัน ช่องโสเภณี สถานที่อาบอบนวด โรงน้ำชา ไนต์คลับ คอฟฟี่ชอป โมเต็ล โรงโบว์ลิ่ง นับว่ามีส่วนที่ทำให้เด็กและเยาวชนเสียคนอีกจำนวนไม่น้อย เพราะถึงจะรู้ว่าเป็นสถานที่ยอบายมุขแต่ก็เป็นสิ่งล่อใจให้เด็กและเยาวชนหลงเพลินเพลิดเพลินติดอกติดใจทำให้เสียคนได้ง่าย จากรายงานของพนักงานคุมประพฤติที่ไปสืบเสาะข้อเท็จจริงที่เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดทางอาญา⁽¹¹⁾ มักจะปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนมักไปมั่วสุมในแหล่งเริงรมย์ที่เป็นแหล่งอบายมุขดังกล่าวไม่น้อย เพราะเด็กหรือเยาวชนนี้เมื่อเคยเข้าไปเที่ยวในสถานเริงรมย์เสียครั้งหนึ่งแล้วก็มักจะหาทางเข้าไปเที่ยวอีกให้ได้ เมื่อไม่มีเงินก็มักหาเงินโดยทุจริต เช่น การลักขโมยหรือตีชิงวิ่งราว เป็นต้น

4.6 ผู้ใหญ่กระทำตัวอย่างไม่ดีให้เด็กเห็น เนื่องจากเด็กและเยาวชนถือเอาผู้ใหญ่เป็นตัวอย่างผู้ใหญ่ทำอะไรก็อยากเจริญรอยตาม ดังนั้นเมื่อผู้ใหญ่ทำไม่ดีซึ่งรวมทั้งการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ อาทิเช่น เกียจคร้าน ไม่ทำงาน มีกิริยาจาหาหยาบคาย ไม่สุภาพ มีความประพฤติเสื่อมเสีย ชอบดื่มสุราอาละวาด ดิตยาเสพติด ลักลอบตั้งบ่อนการพนันหรือช่องโสเภณี หรือคบเพื่อนักเลงอันธพาล เป็นต้น เมื่อเด็กได้พบแต่สิ่งไม่ดีไม่งามตลอดมาก็อาจจดจำเป็นตัวอย่างและไปกระทำการผิดศีลธรรมหรือผิดกฎหมายได้โดยง่าย

4.7 การขัดแย้งในทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมตะวันตกที่ลี้ภัยเข้ามาปัจจุบันสามารถรับส่งทางดาวเทียมเข้าเครื่องรับโทรทัศน์ถึงตรงทุกบ้าน และมักมีอิทธิพลเหนือเยาวชน

และวัยรุ่น มีส่วนทำให้เด็กและเยาวชนกระทำตามโดยขาดการพิจารณาให้ถ่องแท้ ทั้งยังสำคัญผิดว่าอารยธรรมของแต่ละประเทศวัดกันด้วยความเจริญทางด้านวัตถุ ทั้งยังเห็นว่าเป็นสิ่งโก้เก๋ เช่น เรื่องการแต่งกาย การไว้ผมยาว หรือความประพฤติกิริยามารยาทที่ไม่เหมาะสมและไม่เรียบร้อยต่าง ๆ ทั้งทำให้เกิดความฟุ้งเฟ้อ กระทำผิดขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม ผิดศีลธรรม และกลายเป็นความผิดทางกฎหมายขึ้นด้วย

4.8 การคบเพื่อน เรื่องการคบเพื่อนก็เป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กและเยาวชน เพราะถ้าเด็กหรือเยาวชนได้เพื่อนเกรมีความประพฤติไม่ดีแล้ว ก็อาจชักจูงให้เด็กหรือเยาวชนนั้นประพฤติเสียหายหรือเสียผู้เสียคนได้ โดยเฉพาะเด็กหมดที่พึ่งทางบ้านโดยพ่อแม่ไม่มีโอกาสอบรมสั่งสอน หรือเด็กที่พ่อแม่ไม่พยายามเข้าไปปัญหาของลูก ย่อมทำให้เด็กหันไปพึ่งผู้ที่อยู่นอกบ้านแทน และอาจไปได้เพื่อนชั่วที่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย เช่น ชักชวนหนีโรงเรียน เที่ยวเตร่เสเพลในสถานเริงรมย์ซึ่งเป็นแหล่งอบายมุขต่าง ๆ จนกระทั่งไปเที่ยวหญิงโสเภณี เล่นการพนัน เสพยาเสพติด ดื่มสุรา เป็นต้น จนกระทั่งติดเป็นนิสัย เมื่อไม่มีเงินเที่ยวเตร่เพื่อนก็ยืมให้ขโมยเงินบิดามารดา หรือถ้าเห็นโอกาสเหมาะสมก็เลยเที่ยวลักขโมยตังชิงวิ่งราวเขาก็มี ฉะนั้นการคบเพื่อนชั่วจึงทำให้เด็กดี ๆ ประพฤติผิดกฎหมายของบ้านเมืองได้อย่างหนึ่ง ชัทเธอร์แลนด์ และเครซี่ (Sutherland and Cressey)⁽¹⁴⁾ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ในทฤษฎีของท่านชื่อ “Differential Associations Theory” ซึ่งเน้นถึงการเรียนรู้ที่ได้มาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล และโดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันหรือผูกพันกันมากทางจิตใจ

สำหรับเรคเลส (Reckless)⁽⁹⁾ ลงความเห็นอย่างหนักแน่นว่า การคบเพื่อนเลวเป็นแรงผลักดันที่สำคัญที่สุดในการก่อให้เกิดปัญหาเด็กกระทำผิดและอาชญากรรม เด็กเกเรส่วนใหญ่มักมีเพื่อนเป็นเด็กเกเรด้วยกัน ซึ่งพอสรุปได้ว่าเด็กที่กระทำความผิดมักจะมีเพื่อนเกเรมากกว่าเด็กที่ไม่เคยกระทำความผิด นอกจากนี้ ยังมีหลักฐานชี้ให้เห็นไปในแนวเดียวกันว่าเด็กนักเรียนที่มีเพื่อนซึ่งเป็นที่นิยมชมชอบของครูมักเป็นเด็กดี ส่วนเด็กที่มีเพื่อนซึ่งครูไม่ชอบมักจะเป็นเด็กเกเร

นอกจากนี้ เบรียร์ และฟิลเลียวิน (Briar and Pillavin)⁽¹¹⁾ ยังชี้ให้เห็นเพิ่มเติมอีกว่า เด็กดีที่มีอนาคตแจ่มใสมักไม่ต้องการคบค้าสมาคมกับเด็กที่เลวหรือเป็นพาลเกเร เพราะกลัวจะหาเรื่องเดือดร้อนมาใส่ตน ส่วนเด็กที่เกเรก็มีกลัวเสียไม่อยากคบเด็กดีหรือ “แหย” ไว้เป็นเพื่อน แต่จะแสวงหาเพื่อนที่กล้าหาญ มีผลประโยชน์เข้ากันได้ และมีเสรีภาพที่จะทำอะไรตามใจชอบไว้เป็นเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของโคเฮน (Cohen)⁽¹⁸⁾ ที่ยอมรับว่าแก๊งเด็กเกเรไม่ค่อยยอมรับเด็กดีเข้าเป็นสมาชิกของตน และถ้ารับเข้าไว้ก็ไม่ค่อยชักจูงให้กระทำผิด แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้วเด็กจะคบเพื่อนโดยพิจารณาถึงทัศนคติว่าเหมือนกันหรือไม่ ชอบกระทำความผิดที่ไปกันได้หรือไม่

4.9 การเสพยาเสพติดให้โทษ ยาเสพติดให้โทษหมายถึงสารใดก็ตามเมื่อรับเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะเป็นการกิน ฉีด สูบ หรือดมก็ตาม แล้วทำให้มีผลต่ออารมณ์และความประพฤติของผู้ใช้ เช่น ฝิ่น เฮโรอีน ยากระตุ้นประสาท และยาที่กระทำให้ประสาทหลอน เป็นต้น เมื่อใช้ยานี้เป็นเวลาจนติดแล้วก็ย่อมจะก่อให้เกิดอันตรายอย่างใหญ่หลวงแก่เด็กและเยาวชนได้ เพราะพิษภัยของตัวยานี้เมื่อเสพไปนาน ๆ แล้วจะทำลายสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจให้เสื่อมโทรม เป็นช่องทางให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย และเป็นที่ยังเกียจของสังคม การติดยาเสพติดให้โทษนี้มักจะเป็นสาเหตุแห่งการกระทำผิดอื่น ๆ ด้วย และเมื่อติดแล้วทำให้เกิดความต้องการเสมอ ๆ โดยจะต้องเพิ่มปริมาณมากกว่าเดิมขึ้นไปเรื่อย ๆ ต้องหาเงินมาซื้อด้วยราคาแพง ถ้าไม่มีเงินก็ต้องลักขโมยหรือวิ่งราว ปล้นหรือชิงทรัพย์ และถ้าเป็นเด็กหรือเยาวชนหญิงก็มักถูกบังคับให้ค้าประเวณีกลายเป็นหญิงโสเภณีได้

4.10 หนังสือพิมพ์และหนังสืออ่านเล่นทั่วไป ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าหนังสือพิมพ์และหนังสืออ่านเล่นเป็นสิ่งที่ขาดเสียมิได้ เพราะนอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนผู้อ่านทั่วไปแล้ว ยังเป็นสื่อกลางที่สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชนที่จะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ และเป็นการสะท้อนภาพของสังคมอย่างหนึ่ง ฉะนั้นหนังสือพิมพ์จะดีหรือเลวจึงขึ้นอยู่กับ การเสนอข่าวด้วย การเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ในด้านอาชญากรรมบางฉบับได้บรรยายถึงวิธีการหรือแผนของอาชญากรอันเป็นแนวทางให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่างกระทำตามได้ เพราะเป็นการส่งเสริมความเก่งกาจของคนร้ายโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น เรียกว่าเป็นเจ้าพ่อบ้าง หรือเรียกไอ้เสือปืนไว เป็นต้น ส่วนหนังสืออ่านเล่นทั่วไปก็นับว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์เช่นกัน แต่หนังสืออ่านเล่นบางประเภทหนักไปในทางลามกอนาจารก่อให้เกิดการยั่วยุ และเป็นการเพาะนิสัยที่ไม่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งยังหย่อนต่อสติปัญญาและความรู้สึกรับผิดชอบได้ง่าย ทั้งเป็นสิ่งโน้มน้าวให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดกฎหมายต่อไปได้

4.11 ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ ถ้าพิจารณาในด้านการส่งเสริมการศึกษา วัฒนธรรม และการพักผ่อนหย่อนอารมณ์ของประชาชนทั่วไปแล้ว ภาพยนตร์ วิทยุและโทรทัศน์ นับว่าเป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์อย่างยิ่ง ในขณะเดียวกันพวกสื่อมวลชนดังกล่าวมีลักษณะไปในทางไม่ดีไม่งาม หรือแสลงใจแก่เด็กแล้ว โทษก็ย่อมติดตามมา เช่น เรื่องคนหลายคนรุมฆ่าหรือรุมทำร้ายคน ๆ เดียว หรือการลอบฆ่ากันอย่างเลือดเย็น ทารุณโหดร้าย เรื่องผิอาละวาดที่ทำให้คนดูขนพองสยองเกล้า หรือเรื่องกามารมณ์คบชู้สาว เป็นต้น ซึ่งเป็นตัวย่ำไม่ดีสำหรับเด็กที่ยังอ่อนต่อความคิด ไม่สามารถแยกได้ว่าอะไรเป็นอะไร เป็นเรื่องจริงหรือเรื่องสมมติและเป็นเรื่องที่สามารถจะค่อย ๆ ฝังอยู่ในจิตใจหรือความรู้สึกนึกคิดของเด็กได้ ทั้งเป็นสาเหตุให้เด็กหรือเยาวชนจำไปเป็นตัวอย่างในการกระทำอันผิดกฎหมายได้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพร่างกาย จิตใจ และการได้รับการศึกษาของเด็ก⁽¹¹⁾

ลักษณะของเด็กทำผิดกฎหมาย

ก่อนที่จะได้กล่าวถึงเรื่องราวของเด็กเกรต่อไป ผู้เขียนใคร่จะยกคำนิยามของนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็กที่ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กเกรมากล่าวไว้สักสองท่านดังนี้คือ

คนแรกคือ เจมส์ เอส. แพลนท์ (James S. Plant)⁽¹⁾ ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “เด็กที่เป็นพาลเกรคือ เด็กที่ไม่ได้รับประทานอาหารเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย เด็กเหล่านี้ไม่มีโอกาสเจริญเติบโตเท่าเทียมกับเด็กอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้เด็กหาทางออกโดยประพฤติดนไปในทางที่ก้าวร้าว (aggressive) และก่อความยุ่งยากให้แก่ผู้ใหญ่อยู่เสมอ ๆ เด็กพวกนี้มักจะเป็นผู้ที่ก้าวร้าว เป็นเด็กที่บิตามารดาไม่ได้เอาใจใส่และมีฐานะยากจนกว่าเด็กทั่ว ๆ ไป”

นอกจากนี้ ควาราคเซียส (Kvaraceus)⁽¹⁾ ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “เด็กเกรได้แก่เด็กที่แสดงความรู้สึกออกมาในลักษณะที่เป็นภัยต่อตนเองและผู้อื่น และพฤติกรรมของเด็กพวกนี้จะบอกรู้ถึงความต้องการของเขา”

จากคำนิยามที่ได้ยกมากล่าวนี้พอจะสรุปได้ว่า เด็กเกรคือเด็กที่แสดงพฤติกรรมออกในลักษณะที่ต่อต้านสังคม (anti-social behavior) เป็นภัยต่อสังคม และเด็กเกรมักจะมีมาจากครอบครัวที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่ให้ความรักความเอาใจใส่แก่เด็กเท่าที่ควรนั่นเอง

จากคำนิยามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นเราจะพบว่า เด็กเกรมักจะทำในสิ่งที่เรียกว่าต่อต้านสังคมแทบทั้งสิ้น และพฤติกรรมที่จัดว่าต่อต้านสังคมนั้นมีลักษณะดังนี้คือ

จาก Webster's New Twentieth Century Dictionary⁽¹⁾ กล่าวว่า การต่อต้านสังคมหมายถึง

ก) พฤติกรรมที่สังคมรังเกียจ

ข) พฤติกรรมที่ต่อต้านความสงบสุขของประชาชนในสังคม

สำหรับ ชิลด์ส (Shields)⁽¹⁹⁾ ได้ให้คำนิยามของพฤติกรรมที่ต่อต้านสังคมไว้ดังนี้คือ

ก. เด็กเกรนั้นอยู่ภายใต้ความรู้สึกที่ว่าตนมีความผิดอยู่เสมอ จึงพยายามที่จะหาวิธีป้องกันตนเองโดยใช้วิธีต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้เองเด็กเกรจึงได้หาทางออกด้วยการกระทำที่ต่อต้านสังคม และได้รับโทษจากผู้ใหญ่อยู่เสมอ

ข. ในทางตรงข้าม พฤติกรรมที่ต่อต้านสังคมอาจหมายถึง การที่เด็กเหล่านี้ต้องการความช่วยเหลือและเรียกร้องให้ผู้อื่นสนใจตน ตลอดถึงต้องการทดแทนสิ่งที่ตนขาดหายไปโน้วัยเด็กด้วย

นั่นคือ การที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่ต่อต้านสังคมนั้น เด็กทำเพื่อ

ก) เรียกร้องความสนใจ

ข) เด็กกำลังมีความหวัง

ค) เด็กต้องการให้ผู้ใหญ่เข้าใจตน

นอกจากนี้ ซิลด์สยังสรุปไว้ว่า การที่เด็กแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคมเป็นวิธีหนึ่งที่เด็กพยายามหาทางช่วยตนเอง ตลอดถึงการป้องกันตนเอง โดยใช้กลวิธีต่าง ๆ ดังนั้นการที่ผู้ใหญ่จะยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือเด็กพวกนี้จะต้องเป็นไปในทำนองให้ความเห็นอกเห็นใจ แนะนำและดักเตือนอย่างนุ่มนวล ไม่ควรใช้วิธีรุนแรงใด ๆ ทั้งสิ้น

ชนิดของเด็กกระทำผิดกฎหมาย

เด็กกระทำผิดกฎหมาย (delinquents) นี้อาจแยกออกได้เป็นสองพวกคือ⁽²⁾

1. เด็กกระทำผิดกฎหมายชั่วคราวชั่วคราว (Pseudo-Delinquents) ได้แก่ เด็กที่ประพฤติผิดแนวที่สังคมยอมรับเพียงชั่วคราวเท่านั้น เด็กเหล่านี้ทำความผิดเป็นครั้งคราวแล้วกลับตัวใหม่ได้ เช่น ในขณะที่เด็กไปเชียร์ฟุตบอล เด็กอาจแสดงความก้าวร้าวออกมาบ้าง แต่หลังจากนั้นก็กลับเป็นปกติอีก เด็กจำพวกนี้มีอยู่มากในทุก ๆ สังคม

2. เด็กกระทำผิดกฎหมายแท้ (True - Delinquents) เป็นเด็กที่ปรับตัวไม่ได้ดีและเคยได้รับความกระทบกระเทือนทางอารมณ์มาก เด็กพวกนี้มักทำความผิดซ้ำแล้วซ้ำอีกจนติดเป็นนิสัย และมักจะกระทำในสิ่งที่ผิดกฎหมาย เช่น ประกอบอาชญากรรม หรือประกอบโจรกรรม เป็นต้น

สำหรับในประเทศไทยปัจจุบันนี้นับว่ามีเด็กเกรเททั้งสองประเภทปะปนกันอยู่มาก ประเภทแรกถ้าไม่พยายามหาทางป้องกันเสียก่อนก็อาจจะกลายเป็นเด็กเกรเทแท้ได้เพราะขาดผู้อบรมสั่งสอน แต่ถ้าเด็กได้รับการดูแลจากครูและผู้ปกครองอย่างดี เด็กจะกลับตัวได้และหันมาประพฤติในสิ่งที่ดีแทน

สำหรับเด็กพวกเกรเทแท้ยังแบ่งออกเป็นพวกย่อย ๆ ได้ดังนี้คือ

1. พวกที่มีปัญหาทางอารมณ์ หรือพวกที่เป็นโรคประสาท (the emotionally disturbed and neurotic delinquent) ได้แก่พวกที่ผู้ปกครองขัดใจจนเกินไป ทำให้เด็กหาทางแสดงพฤติกรรมที่เกรออกมา และเป็นพวกที่มีความตึงเครียด (tensions) และมีความขัดแย้งใจ (conflicts) ตลอดเวลา จึงมีพฤติกรรมก้าวร้าวหรือเกร

2. พวกมีสังคมสัมพันธ์ (The socialized delinquent) ได้แก่พวกที่ชอบแสดงความเก่งหรือความดีเด่นของตนเองออกมา และในหมู่พวกของตนจะเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมดังกล่าวนี้ไม่ได้เกิดจากอารมณ์รุนแรงหรือความกระวนกระวายใจแต่อย่างใด เพียงแต่ต้องการแสดงออกเท่านั้น

3. พวกไม่มีสังคมสัมพันธ์ (The unsocial delinquent) พวกนี้มักจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อบุคคลที่เป็นศัตรูกับตนเท่านั้น เป็นพวกที่ชอบอยู่คนเดียว ไม่ชอบรวมหมู่รวมพวกกันกับพวกเด็กเกรด้วยกัน พวกนี้ความจริงเป็นพวกที่มีความปลอดภัยและได้รับการเลี้ยงดูดีพอสมควร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

จากการศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้คล้ายคลึงกัน ดังจะยกตัวอย่างมากล่าวพอสังเขปได้ดังนี้

Maslow (1970)⁽²⁰⁾ ได้กล่าวถึงความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองไว้ว่าประกอบขึ้นด้วย 2 ส่วน คือ

1. ความรู้สึกนับถือตนเอง (Self - respect) เป็นทัศนคติของบุคคลที่มีต่อตนเอง มีความเคารพ ยอมรับในตนเองว่ามีความสำคัญ และความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งแสดงออกมาในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การมองเห็นคุณค่าของตน การเป็นคนเข้มแข็งมั่นคง มีความสามารถ มีความชื่นชมตนเอง มีความเชื่อมั่น พึ่งตนเองได้และมีความเป็นอิสระ

2. ความรู้สึกสีกต่อคุณค่าที่บุคคลอื่นมีต่อตน (Esteem from others) ซึ่งเห็นได้จากการมีเกียรติ มีชื่อเสียง มีตำแหน่ง มีอำนาจ ความรุ่งเรือง ได้รับการยอมรับ ความเอาใจใส่ ให้มีความสำคัญ มีศักดิ์ศรี และเป็นที่ยากยิ่งของสังคม

ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสัมพันธ์กับความต้องการความรัก และการเป็นเจ้าของ ความต้องการนี้ หากได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจ ก็จะนำมาซึ่งความนับถือตนเอง รู้สึกว่าตนมีคุณค่า มีความสามารถ มีความสำคัญ และมีประโยชน์ต่อสังคม หากความรู้สึกเหล่านี้ได้พัฒนาขึ้นไปอีก ก็จะเข้าสู่ขั้นบรรลุสัจจการแห่งตน (Self actualization) คือ การเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ รู้ถึงคุณลักษณะและศักยภาพของตน และสามารถนำมาใช้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์

Ausbel (1978) ให้ความเห็นว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่ว่าตนมีความสามารถในการทำอะไรให้ประสบความสำเร็จเป็นความเชื่อของบุคคลว่า เขามีความสำคัญ และมีคุณค่าในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับคูเปอร์สมิธ (Coopersmith, 1984)⁽²¹⁾ ที่กล่าวไว้ว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ทัศนคติที่บุคคลมีต่อตนเองมีความเคารพ ยอมรับในตนเองว่ามีความสำคัญ และความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ ตลอดทั้งมีความเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตน โดยสื่อออกมาทางคำพูดและพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออก

Sasse (1978)⁽²⁸⁾ ก็ได้แสดงความคิดเห็นไว้คล้ายคลึงกันว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความต้องการที่จะรู้สึกถึงความสำคัญและคุณค่าที่มีอยู่ในตนเองต้องการการยอมรับ การเชื่อถือจากผู้อื่น เพื่อตนจะได้รู้สึกภาคภูมิใจและนับถือตนเอง และสอดคล้องกับเคลลี (Kelly) ที่กล่าวไว้ว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง คือ คุณค่าที่บุคคลได้รับจากบุคคลที่มีความหมายต่อตนเอง โดยขึ้นกับคุณค่าที่ตนพิจารณาตัดสิน (White, 1972)

Pope (1988)⁽²²⁾ ก็ได้ให้ความหมายของความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองไว้ว่า เป็นการประเมินตนเองตามความรู้สึก (Perceived self) และตนเองในอุดมคติ (Ideal self) เกี่ยวกับภาพพจน์ของตน (Body image) และความสามารถในด้านต่าง ๆ ของตนเองตามความรู้สึก (Competencies) และตนเองในอุดมคติผสมผสานกันได้อย่างดี บุคคลก็จะมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองในเชิงบวก เช่น เด็กที่ให้คุณค่ากับการศึกษา และเขาสามารถทำให้ประสบความสำเร็จได้ เด็กก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้สึกพึงพอใจในตนเอง ในทางตรงกันข้าม หากตนเองตามความรู้สึก และตนเองในอุดมคติมีความแตกต่างกันมาก เช่น เด็กที่มีความใฝ่ฝันจะเป็นที่นิยมชมชอบของเพื่อน ๆ แต่ในชีวิตจริงกลับมีเพื่อนเพียง 2-3 คน สิ่งนี้ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนด้อยค่า ไม่สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ จะทำให้เด็กมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

Pope กล่าวว่า เด็กแต่ละคนมีแนวโน้มที่จะให้คุณค่าต่อสิ่งซึ่งมีความสำคัญต่อโครงสร้างในชีวิตของเขา (Structure of their lives) เช่น ครอบครัว โรงเรียน เป็นต้น และงานตามขั้นพัฒนาการ (Developmental tasks) เช่น การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น การเปลี่ยนแปลงในศักยภาพและร่างกายของตน ฉะนั้นการกล่าวถึงความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กให้สมบูรณ์จะประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองด้านสังคม (Social area) หมายถึง ความรู้สึกของเด็กที่มีต่อตนเองในฐานะเพื่อนของผู้อื่น เด็กรู้สึกพึงพอใจในตนเอง ให้คุณค่าต่อความคิดเห็นของตน เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนได้ รู้สึกพึงพอใจต่อปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อกลุ่มเพื่อน เด็กซึ่งเป็นที่ต้องการของกลุ่มเพื่อน จะนำมาซึ่งความรู้สึกภาคภูมิใจและยอมรับตนเอง

ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองด้านการศึกษา (Academic area) หมายถึง การประเมินตนเองของเด็กในฐานะนักเรียนคนหนึ่ง สิ่งที่ไม่ได้หมายถึงการประเมินถึงความสามารถหรือความสำเร็จทางการศึกษา ไม่ใช่เด็กทุกคนที่เรียนได้เกรด A แต่หมายถึงการตัดสินคุณค่าของเด็กเกี่ยวกับการศึกษาของตนว่าดีพอหรือไม่ (Good enough) หากเขายอมรับในความสามารถรับรู้ความสำเร็จทางการศึกษาของตนตามความสามารถที่มีอยู่ก็จะทำให้ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเขาเป็นไปในทางบวก

ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองด้านครอบครัว (Family self-esteem) สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว เด็กซึ่งรู้สึกว่าตนมีคุณค่าต่อครอบครัว มีความรู้สึกมั่นคงในเรื่องของความรัก ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในครอบครัว ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กก็จะสูงขึ้น

ภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง (Body image) เป็นการยอมรับถึงลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏและศักยภาพที่มีอยู่ของบุคคล ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองในส่วนนี้จะอยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกพึงพอใจต่อภาพพจน์ของตนที่ผู้อื่นมองเห็นและที่ตนแสดงออก

ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวม (Global - esteem) เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองโดยทั่วไปของบุคคล ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการประเมินตนเองในทุกด้าน

ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวมในเชิงบวก จะสะท้อนถึงความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง เช่น ฉันเป็นคนดี ฉันรู้สึกพึงพอใจในทุกสิ่งที่เป็นตัวฉัน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองนั้น เป็นการประเมินคุณค่าของตนตามความรู้สึกและทัศนคติที่บุคคลมีต่อตนเอง ยอมรับตนเองว่ามีคุณค่า มีความสำคัญ และมีความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้

พัฒนาการของความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

การพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนนั้น ถือเป็นงาน (task) ที่สำคัญของพัฒนาการเด็ก ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องโดยเริ่มต้นตั้งแต่ในวัยทารกและต่อเนื่องไปจนถึงวัยรุ่น แต่ก็มิได้หยุดนิ่งเมื่อบุคคลเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ไม่มีมาตรฐานใดที่จะสมบูรณ์ในการตัดสินคุณค่าของบุคคล แต่โดยทางปฏิบัติถือว่า การเห็นคุณค่าของบุคคลอยู่ที่การที่บุคคลรู้สึกพึงพอใจและสามารถเป็นในสิ่งที่พวกเขาเชื่อมั่นว่าเขาจะเป็นได้ (We are what we believe we are)

Cotton (1983) ได้ทบทวนกระบวนการพัฒนาของความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และกล่าวว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองนั้นได้เริ่มต้นตั้งแต่ในวัยทารก ซึ่งเด็กจะสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างแนบแน่น และเด็กสามารถผ่านพัฒนาการในขั้นนี้ไปได้อย่างสมบูรณ์

Erikson (1965) กล่าวว่า เด็กจะต้องผ่านพัฒนาการในช่วงการซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกมั่นใจและไว้วางใจ (Trust) ต่อสิ่งแวดล้อม โดยพัฒนาขึ้นจากความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างมารดากับทารก ในขณะเดียวกันพื้นฐานของมโนภาพของเด็กที่จะถูกสร้างขึ้น เมื่อเด็กสามารถแยกความแตกต่างระหว่าง “ตน” (Self) และ “สิ่งที่ไม่ใช่ตน” (Non self) ออกได้พร้อม ๆ กับความสามารถในการเคลื่อนไหวแขนขา การจ้องมองสิ่งแวดล้อมรอบตัว การเรียนรู้ที่จะหยิบจับสิ่งของ และพบว่า เขาสามารถที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งรอบข้างได้โดยการเคลื่อนไหวของตนเอง ความสัมพันธ์ของแขนขากับการมองเห็น และได้ยิน (Sensory motor) ซึ่งส่งเสริมให้เด็กกระทำพฤติกรรมนั้นอีก โดยตั้งใจและมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม ในเด็กปกติซึ่งสามารถทำได้ และได้รับการตอบสนองด้วยความรัก ความอบอุ่น เด็กก็จะพัฒนาขึ้นด้วยความรู้สึกมั่นใจ มีความไว้วางใจต่อสังคม

เมื่อเข้าสู่วัยเด็กเล็ก พัฒนาการของความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ก็ยังคงดำเนินต่อไป และยังคงขึ้นกับทัศนคติ ความคิดเห็น และพฤติกรรมของมารดาที่มีต่อเด็ก ร่วมกับประสบการณ์ของเด็กในการจัดการกับสิ่งแวดล้อม เด็กวัยนี้เรียนรู้ที่จะทำอะไรด้วยตนเองเดินเล่น ขว้างสิ่งของ และสำรวจสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว ตลอดจนพูดคุยมมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม เด็กจะจ้องมองมารดาและคนอื่น ๆ เพื่อที่จะดูปฏิกิริยาที่เขาเหล่านั้น แสดงออกต่อเด็กในครอบครัวที่อบอุ่น ปฏิกิริยาที่แสดงออกต่อเด็กจะเต็มไปด้วยความรัก ความเข้าใจ โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้พลังงานในทาง

สร้างสรรค์ และมีการจำกัดในบางพฤติกรรมของเด็กในขอบเขตที่เหมาะสมว่าจะอะไรทำได้หรือไม่ได้ รวมทั้งมีการคาดหวังในตัวเด็กในสภาพที่เป็นจริง

กระบวนการเหล่านี้ยังคงดำเนินต่อไปในเด็กวัยเรียนและเมื่อวงจรของการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมของเด็กขยายกว้างออกไป ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กก็จะขึ้นกับอิทธิพลของครอบครัวมากขึ้น ทักษะคิดและความคิดเห็นของบุคคลรอบข้างจะมีผลต่อเด็กมากเพียงใดขึ้นกับการประเมินคุณค่าของเด็กที่มีต่อบุคคลนั้น ปฏิกริยาของมารดาที่แสดงออกต่อเด็ก จะมีผลต่อความคิดความรู้สึกของเด็กมากกว่าปฏิกริยาคนแปลกหน้าที่มีต่อเด็ก ทั้งนี้ก็ขึ้นกับประสบการณ์ในด้านความสำเร็จและล้มเหลวที่เด็กเคยได้รับด้วย เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น ความรู้สึกของเด็กเกี่ยวกับคุณค่าและศักยภาพของตนที่เพิ่มขึ้น ก็จะถูกเก็บเข้าไปในตัวบุคคลนั้น (Internalized) และกลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างของบุคลิกภาพ ซึ่ง Erikson⁽²⁶⁾ เรียกว่า “เอกลักษณ์แห่งตน” (Ego identity)

นอกจากนั้น ยังมีนักจิตวิทยาอีกหลายท่านที่ได้พยายามอธิบายถึงพัฒนาการของความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคล อาทิ Adler และ Heney กล่าวว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นภาวะทางจิตใจที่รากฐานมาแต่เด็กเป็นผลสะท้อนที่เกิดจากการยอมรับในคุณค่าของตน แล้วสะสมความรู้สึกของการมีคุณค่าของตนไว้ในจิตใจ ในเด็กที่ถูกดูหมิ่นหรือถูกปฏิเสธหรือถูกปฏิเสธจากครอบครัว และสังคม จะมีความรู้สึกว่าตนเองนั้นต่ำต้อยและไร้คุณค่า แอดเลอร์ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า โดยพื้นฐานแล้วเด็กต้องการใครบางคนมาเป็นสัญลักษณ์ หรือแบบอย่างในการปฏิบัติ เพื่อให้เขาสามารถที่จะเผชิญกับความวิตกกังวลและสร้างสมประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อชีวิตได้ สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะเกิดความเชื่อมั่น และรู้สึกว่าตนเองมีพลังและความสามารถทัดเทียมผู้อื่น

Coopersmith (1967)⁽²⁷⁾ กล่าวว่า นอกจาก บิดา มารดา จะมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองให้แก่เด็กแล้ว สังคม สิ่งแวดล้อม ก็มีผลต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองด้วย คูเปอร์สมิธ ได้อธิบายถึงความสำคัญของโรงเรียน โดยกล่าวว่า การที่บุคคลใดจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการกระทำ จะต้องอาศัยกรอบหรือมาตรฐานที่เขาคำนึงถึง กล่าวคือ การที่บุคคลจะรู้สึกถึงคุณค่าในตนเองนั้น ขึ้นกับความสามารถและการแสดงออกเมื่อเขาอยู่ในกลุ่มคนที่มีสภาวะหรือมาตรฐานเดียวกัน เช่น ในห้องเรียน ในกลุ่มอาชีพ ประสบการณ์ในโรงเรียนจะทำให้เด็กค่อยๆ เรียนรู้ถึงความเป็นตัวเขาได้เด่นชัดขึ้นว่าตนมีความสามารถหรือศักยภาพเพียงใด ซึ่งเขาจะประเมินจากผลการเรียนในชั้นเรียนของตน ความสามารถเมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนร่วมชั้น ตลอดจนความคาดหวังที่ครูมีต่อเขา จะเห็นว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ถ้าเหตุการณ์ในชีวิตของบุคคลใดดำเนินไปในด้านดี ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนกระทำ ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองก็จะเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลใดประสบกับเหตุการณ์ที่ทำให้รู้สึกว่าตนเองหมดความสามารถ ไร้ประโยชน์ ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองก็จะลดลง

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองพบว่า มี 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่เป็นลักษณะเฉพาะบุคคล ซึ่งเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าของตนเองในด้านต่าง ๆ และองค์ประกอบ ซึ่งเกี่ยวกับการได้รับการเห็นคุณค่าจากผู้อื่น (Coopersmith , 1981 ; 1984)⁽²¹⁾

1. องค์ประกอบภายในตน

หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละบุคคลที่มีผลทำให้ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลแต่ละคนแตกต่างกัน ประกอบด้วย

1.1 ลักษณะทางกายภาพ (Physical attributes) ลักษณะทางกายภาพของบุคคลมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น ความงามด้วยรูปร่าง ความแข็งแรงของร่างกาย ความคล่องแคล่วในการเคลื่อนไหว บุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพที่ดีจะมีความพึงพอใจและเห็นในคุณค่าของตนมากกว่าบุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพที่ด้อย อย่างไรก็ตามลักษณะทางกายภาพโตจะส่งผลต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองหรือไม่เพียงใดนั้น ยังขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมนั้น ๆ เป็นตัวกำหนดด้วย

1.2 สมรรถภาพ ความสามารถ และการกระทำ (General, Capacity and Performance) ลักษณะทั้ง 3 ด้านนี้มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน และช่วยส่งเสริมให้บุคคลเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง โดยจะเป็นตัวชี้บอกถึงความถี่ของการประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในสิ่งที่กระทำ ซึ่งจะมีเรื่องของสติปัญญาเข้ามาเป็นตัวสนับสนุนด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในวัยเรียน สติปัญญาจะมีผลต่อสมรรถภาพ และผลการเรียนของนักเรียน อันจะนำไปสู่การเพิ่มหรือลดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

1.3 ภาวะทางอารมณ์ (Affective states) เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกพึงพอใจ ความรู้สึกเป็นสุข ความวิตกกังวล หรือภาวะอื่น ๆ ที่มีอยู่ในตัวบุคคลทั้งที่แสดงออกและไม่แสดงออก โดยส่วนใหญ่มีผลสืบเนื่องมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แล้วส่งผลต่อการประเมินตนเอง บุคคลที่ประเมินตนเองไปในทางที่ดีจะแสดงความรู้สึก และสื่อความพึงพอใจตลอดจนภาวะอารมณ์ทางด้านบวกออกมา ในขณะที่บุคคลที่ประเมินตนเองไปในทางที่ไม่ดี จะมีความรู้สึกไม่พึงพอใจในภาวะปัจจุบันของตน มองว่า ตนไม่สามารถประสบความสำเร็จในอนาคตได้

1.4 ค่านิยมส่วนบุคคล (Self values) บุคคลจะประเมินตนเองจากสิ่งที่ตนให้คุณค่าและความสำคัญ โดยสอดคล้องกับอุดมคติและค่านิยมของสังคม หากค่านิยมส่วนตนมีความสอดคล้องกับค่านิยมของสังคม ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลก็จะเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากค่านิยมส่วนตนไม่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคม บุคคลก็จะมีความรู้สึกเห็นคุณค่า

ในตนเองต่ำลง นอกจากนั้น แบริชชอร์ (Bradshaw, 1981)⁽²⁶⁾ ได้เสริมว่า การที่บุคคลได้มีโอกาสแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมส่วนตัวของเขา จะทำให้ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลนั้นเพิ่มสูงขึ้น

1.5 *ระดับความมุ่งหวัง (Aspiration)* การตัดสินใจคุณค่าของบุคคลส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการประเมินผลของการปฏิบัติ และความสามารถของตนกับมาตรฐานความสำเร็จที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะประสบการณ์การได้รับความสำเร็จ จะนำไปสู่ความมุ่งหวังต่อความสำเร็จในครั้งต่อ ๆ ไป การสามารถปฏิบัติได้ตามเกณฑ์หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จะนำไปสู่การมองตนเองว่ามีคุณค่า

1.6 *เพศ (Sex)* สังคมและวัฒนธรรมส่วนใหญ่มักจะให้ค่านิยมที่ดีต่อเพศชาย โดยเพศชายมักได้รับมอบหมายตำแหน่งที่มีอำนาจในสังคม ในขณะที่เพศหญิงรับตำแหน่งบทบาททางสังคมที่ด้อยกว่า ทำให้เพศชายมีการมองเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าในเพศหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิพนธ์ แจ็งเอี่ยม (2519)⁽³²⁾ ที่ไม่พบความแตกต่างในเรื่องการเห็นคุณค่าในตนเองของเพศชายและหญิง

2. องค์ประกอบภายนอก

หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งส่งผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย

2.1 *ความสัมพันธ์กับบิดามารดา* ภูมิหลังหรือประสบการณ์ทางครอบครัวของบุคคลมีส่วนในการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคล ครอบครัวใด ที่บิดามารดามีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูง มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความยืดหยุ่น มั่นใจในตนเอง มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตร โดยการ ยอมรับ เข้าใจ ใส่ใจ ให้คุณค่าและกำลังใจ ตลอดจนกำหนดขอบเขตการ กระทำอย่างชัดเจน โดยให้อิสระแก่เด็กในการกระทำ เน้นการให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย และเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในคุณค่าของตน ในทางตรงข้ามบิดามารดาที่ไม่ให้ความสนใจ ไม่แบ่งเวลาที่จะมีกิจกรรมร่วมกับบุตร ไม่มีการพูดคุยปรึกษา ไม่ให้อิสระในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการตัดสินใจในครอบครัวขาดความสม่ำเสมอในการอบรมเลี้ยงดู ใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรง เหล่านี้จะมีผลให้เด็กเกิดความสับสนในตนเองและประเมินคุณค่าของตนเองต่ำ

2.2 *โรงเรียนและการศึกษา* ประสบการณ์ที่โรงเรียนมีส่วนสนับสนุนจากทางบ้าน โรงเรียนมีหน้าที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในทักษะ ความสามารถ และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเมื่ออยู่ในชั้นเรียน เช่น การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามความสามารถอย่างอิสระ ซึ่งไม่ขัดต่อระเบียบของโรงเรียน การให้นักเรียนได้ฝึกแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น

ครู เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก การให้ความสนใจ ความใส่ใจ ความเชื่อถือในความสามารถ และสมรรถภาพของเด็ก โดยให้ความชื่นชมในผลงานของเขาตามความสามารถ จะเป็นกำลังใจให้ความคิดและทัศนคติของเด็กพัฒนาขึ้น อันจะส่งผลต่อการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก

2.3 สถานภาพทางสังคม เป็นสิ่งที่แสดงถึงตำแหน่ง หรือสถานภาพของบุคคลในสังคม เช่น ตำแหน่งการงาน บทบาททางสังคม วงศ์ตระกูล สถานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น บุคคลที่มาจากสถานภาพทางสังคมในระดับสูง จะได้รับการปฏิบัติที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีคุณค่าสูงกว่าบุคคลอื่น

2.4 กลุ่มเพื่อน การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม จะช่วยให้บุคคลพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง โดยการเปรียบเทียบความคล้ายของตนกับบุคคลอื่นทางด้านทักษะความสามารถ พรสวรรค์ และความถนัดในด้านต่าง ๆ คูเปอร์สมิธ ศึกษาพบว่า สัมพันธภาพของเด็กท่ามกลางเพื่อนวัยเดียวกัน มีอิทธิพลต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนั้นการเป็นสมาชิกในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเพื่อนวัยเดียวกันจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก

การเสริมสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

จากความเชื่อพื้นฐานที่ว่า มนุษย์นั้นพัฒนาได้ อันเป็นความเชื่อหลักในพระพุทธศาสนา ที่เชื่อว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ กอปรกับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเป็นมโนทัศน์ที่เรียนรู้ได้ ดังนั้น จึงสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาได้

Coopersmith (1981)⁽²⁶⁾ กล่าวว่า ปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยให้บุคคลเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่ โอกาสที่บุคคลนั้นจะได้ใช้พลังความสามารถที่มีอยู่ในตนเอง ในการคุ้มครองดูแลตนเอง หรือมีโอกาสได้เกื้อกูลผู้อื่น ได้รับการให้ความสำคัญ ความเชื่อถือศรัทธาและประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวัง ซึ่งเขาได้เสนอเทคนิคในการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองแก่นักเรียน ซึ่งนำมาประยุกต์ในสัมพันธภาพของการช่วยเหลือได้ดังนี้

1. ให้การยอมรับความรู้สึกของบุคคลตามความเป็นจริง การยอมรับช่วยให้บุคคลได้ถ่ายทอดความรู้สึกของตนออกมา โดยเฉพาะการยอมรับความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกกลัว ความรู้สึกขัดแย้ง เป็นต้น

2. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ในการเผชิญกับปัญหา และวิธีการแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้เขาได้แก้ปัญหของตนอย่างเต็มที่ เนื่องจากแต่ละคนย่อมมีความคิดที่เหมาะสมเฉพาะวัยของตนและมีความรับผิดชอบต่อปัญหาที่ตนเผชิญอยู่แล้ว

3. หลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรง และกระตุ้นหันทันที่จะเกิดขึ้น อันจะเป็นการสร้าง ความไม่มั่นใจให้กับบุคคล

4. การมีตัวแบบที่ดีมีประสิทธิภาพในการเผชิญกับปัญหาให้บุคคล ได้ถือเป็นตัวอย่าง เพื่อสนับสนุนให้เขาได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัว ในการเผชิญหน้ากับปัญหาด้วยความมั่นใจ และส่งเสริมให้เกิดกำลังใจในการต่อสู้ต่อไป

5. ช่วยให้บุคคลได้พัฒนาการแก้ปัญหาความยุ่งยากอย่างสร้างสรรค์ ด้วยการระบาย ความขุ่นมัว ซึ่งจะเป็นโอกาสให้เขาได้ค่อย ๆ เข้าใจความยุ่งยากในตนเอง ช่วยลดระดับความ เครียดลงได้ จากนั้นเขาจะค่อย ๆ ใส่ใจกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตนเอง

เฟลเคอร์ (Felker, 1974)⁽²⁵⁾ มีความเห็นว่า การพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง นั้น จะต้องให้บุคคลได้รับความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีโอกาสประสบความสำเร็จใน สิ่งที่ได้ทำไป มีความเชื่อมั่นว่าตนมีคุณค่า และมีโอกาสสร้างคุณค่าขึ้นมาใหม่ได้ หากรู้สึกว่าคุณค่า ของตนลดลง

แบรดชอร์ (Brashaw, 1981)⁽²⁶⁾ มีความคิดเห็นสอดคล้องกับคูเปอร์สมิธ เกี่ยวกับ ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเอง โดยได้อธิบายว่า บุคคลจะพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองขึ้น ได้ เมื่อได้รับประสบการณ์ดังนี้

1. การได้รับความสำเร็จที่เด่นชัดตามเป้าหมายหรือความคาดหวังของตน
2. การได้รับความรู้สึกเห็นคุณค่า ความสนใจ ใส่ใจ และการยอมรับจากบุคคลที่มีความ สำคัญต่อตน
3. การได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมที่สำคัญของตน
4. การได้รับประสบการณ์ที่ส่งผลให้คุณค่าของตนเพิ่มสูงขึ้น

เมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์เหล่านี้ อาจจะเป็นเพียงด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน ก็จะทำให้ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น ความคิดเห็นหรือมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองก็จะ เป็นบวกมากขึ้น บุคคลจะมีความมุ่งมั่น สร้างสรรค์ กล้าที่จะเผชิญกับความ เป็นจริง มีกำลังใจ กำลังความคิดที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ

แนวคิดและทฤษฎีของภาวะซึมเศร้า

เรโร ทิวะทัศน์ (2535)⁽²⁷⁾ กล่าวว่า มีหลายแนวคิดที่อธิบายสาเหตุของภาวะซึมเศร้า ใน ที่นี้จะกล่าวถึง 3 แนวคิด คือ แนวคิดด้านจิตใจ แนวคิดด้านพฤติกรรม และแนวคิดทาง ชีววิทยา

แนวคิดด้านจิตใจ (Intrapsychic Models of Depression)

เน้นเรื่องประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ทำให้เกิดภาวะซึมเศร้า สิ่งสำคัญก็คือ กลไกการป้องกันตนเองซึ่งใช้ในการปรับตัว และจัดว่าเป็นกุญแจสำคัญของแนวคิดนี้ ได้แก่

1. ภาวะซึมเศร้าคือการย้อนกลับของความโกรธ (Depression as Retroflected Anger)

Abraham⁽²⁸⁾ เป็นคนแรกที่ตั้งสมมติฐานในปี 1984 ว่า ภาวะซึมเศร้าเป็นผลมาจากความก้าวร้าวที่หันกลับมาสู่ตนเอง การย้อนกลับของความโกรธเป็นปฏิกิริยาโดยตรงต่อบุคคลที่ตนรัก ที่ขัดขวางความต้องการของผู้ป่วยที่จะรักและพึงพา ซึ่งเป็นการสูญเสียที่ทำให้สะท้อนจิตใจมาก ดังนั้นตัวเขาเองจึงกลายเป็นเป้าหมายของความก้าวร้าวที่จะทำลาย ซึ่งอาจทำให้เกิดการทำร้ายตัวเอง หรือพฤติกรรมฆ่าตัวตายขึ้นได้

2. ภาวะซึมเศร้า เป็นการตอบสนองต่อการสูญเสียสิ่งที่ตนรัก (Depression as a Response to Object Loss)

ในทางทฤษฎีจิตวิเคราะห์ การสูญเสียสิ่งที่รัก (Object loss) เป็นความสะท้อนใจอย่างรุนแรงเนื่องจากการพลัดพรากจากสิ่งที่ตนรัก ภาวะการสูญเสียนี้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาความซึมเศร้าได้ เช่น การถูกแยกจาก การสูญเสียอวัยวะของร่างกาย รวมทั้งการสูญเสียความรัก ซึ่ง Bowlby กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก ซึ่งความสัมพันธ์นี้จะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ กับผู้อื่น เขาเชื่อว่าการพลัดพรากจากสิ่งที่ตนรักและมีความสำคัญกับตนเองจะนำไปสู่รูปแบบต่าง ๆ ของพยาธิสภาพทางจิตใจซึ่งรวมทั้งความซึมเศร้าด้วย ส่วน Hence กล่าวว่า บุคคลใกล้ชิดและแรงสนับสนุนทางสังคมที่ดีจะช่วยป้องกันความซึมเศร้าไม่ให้พัฒนาไปเป็นโรคซึมเศร้าได้

นอกจากความซึมเศร้าจะมีสาเหตุมาจากการสูญเสียและการย้อนกลับของความโกรธ และก้าวร้าวแล้วยังมีอีกหลายปัจจัยที่มีผลต่อความซึมเศร้าได้แก่ อิทธิพลด้านพันธุกรรม โครงสร้างของบุคลิกภาพและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต รวมทั้งปัจจัยที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม

3. ภาวะซึมเศร้าเป็นการสูญเสียความภาคภูมิใจในตนเอง (Depression as Loss of Self-Esteem)

Bidring⁽²⁸⁾ ได้กล่าวถึงกลไกทางจิตใจของความซึมเศร้าว่า เป็นภาวะที่อึดขัดแย้งกับแรงขับของความก้าวร้าว กล่าวคือ ความซึมเศร้าเกิดขึ้นเมื่ออึดรับรู้ถึงจุดมุ่งหมาย ขณะเดียวกันก็รู้ว่าไม่สามารถที่จะไปถึงจุดมุ่งหมายได้ ทำให้บุคคลนั้นรู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่า เพราะมนุษย์ทุกคนปรารถนาที่จะมีคุณค่า เป็นที่รัก ต้องการความมั่นคงปลอดภัย และเหนือกว่าคนอื่น รวมทั้งปรารถนาที่จะเป็นคนดี มีเมตตากรุณาและความรัก

นอกจากการสูญเสียความภาคภูมิใจในตนเองที่ก่อให้เกิดความซึมเศร้าแล้ว ยังรวมไปถึงการสูญเสียสิ่งที่รัก การสูญเสียอำนาจ สถานภาพ บทบาททางสังคม เอกลักษณ์ คุณค่า และเป้าหมายในชีวิตของตน เพราะแนวคิดของไบดริง เน้นการเชื่อมโยงชีวิตของมนุษย์กับสังคมและวัฒนธรรมของโลก

4. ภาวะซึมเศร้า คือการคิดในแง่ลบ (Depression as Negative Cognition)

Beck⁽²⁹⁾ เป็นผู้ให้แนวคิดนี้ ซึ่งคล้ายกับ Bidring โดยกล่าวว่าภาวะอารมณ์ซึมเศร้าเกิดจากประสบการณ์ของบุคคลที่ทำให้เขารู้สึกไร้คุณค่า ท้อแท้ ลึกลับ และยิ่งเสริมอีกว่า ภาวะซึมเศร้าเกิดจากการมีความคิดและการรับรู้ในทางลบเกี่ยวกับตนเอง โลก และอนาคต ดังนั้นทฤษฎีของ Beck ได้กล่าวถึงการรักษาภาวะซึมเศร้า โดยใช้วิธีการเปลี่ยนความคิดในทางลบให้เป็นความคิดที่มีเหตุผล เรียกว่าการรักษาแบบ RET (Rational Emotion Therapy)

แนวคิดด้านพฤติกรรมของความซึมเศร้า (Behavioral Models of Depression)

แนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมของมนุษย์ว่าเป็นสาเหตุของความซึมเศร้า กล่าวคือ

1. ภาวะซึมเศร้า เป็นการเรียนรู้ถึงการไร้ความสามารถ (Depression as Learned Helplessness)

Seligman⁽²⁸⁾ อธิบายว่า รูปแบบของพฤติกรรมภาวะซึมเศร้า เกิดจากการที่ต้องเผชิญเหตุการณ์บางอย่างซึ่งบุคคลไม่สามารถควบคุมได้ เช่น สูญเสียคนที่ตนรัก หรือหน้าที่การทำงาน ทำให้เขาเกิดการเรียนรู้ว่าตนเองไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเหตุการณ์นั้น ซึ่งประสบการณ์ของเหตุการณ์นี้จะมีผลทำให้เขาขาดความสามารถในการเรียนรู้ที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ภาวะซึมเศร้าเกิดจากการไม่ได้รับแรงเสริม (Depression as Noncontingent Reinforcement)

Lewinson กล่าวว่า การที่บุคคลได้รับแรงเสริมน้อย ทำให้รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า อันนำไปสู่ความรู้สึกซึมเศร้า ซึ่งเป็นพฤติกรรมปรับตัวที่ผิดปกติ และถ้าหากมีความบกพร่องของทักษะทางสังคมด้วยแล้วก็จะทำให้เสียโอกาสได้รับแรงเสริมที่จะช่วยเป็นกำลังใจทำให้บุคคลนั้นมีความภาคภูมิใจในตนเองลดน้อยลง และเกิดภาวะซึมเศร้าขึ้นมา

แนวคิดทางชีววิทยาของความซึมเศร้า (Biological Models of Affective Disorder)

ในปี 1930 มีการได้เริ่มศึกษาถึงหน้าที่ของสมอง ส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ของมนุษย์ ได้แก่ ระบบลิมปิก (Limbic system) ซึ่งมีการทำงานที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกับส่วนของพฤติกรรมที่เป็นแรงขับ (Drive) ตลอดจนระบบกล้ามเนื้อและระบบประสาทอัตโนมัติ (Autonomic nervous systems) รวมทั้งเรื่องของสารเคมีในร่างกาย ซึ่งแนวคิดนี้ได้กล่าวถึงสาเหตุของความซึมเศร้าไว้ดังนี้

1. ภาวะซึมเศร้าเกิดจากความไม่สมดุลของ Biogenic amine (Depression as Biogenic Amine Imbalance) ซึ่งอาจเกิดจากการใช้ยา เช่น เรเซอร์พิน (Reserpine) ทำให้สารแคทีโคลามีน (Catecholamine) ลดน้อยลง ทำให้เกิดความซึมเศร้า และการลดลงของ ซีโรโทนิน (Serotonin) ก็ก่อให้เกิดความซึมเศร้าเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีการศึกษาถึงสารเคมีในสมอง ที่มี

ความสัมพันธ์กับความซึมเศร้า เช่น โดพามีน (Dopamine) อะเซทิลโคลีน (Acetylcholine) นอร์อีพิเนฟริน (Norepinephrine) อีกด้วย

2. การทำงานของต่อมไร้ท่อ (Endocrine) มีความสัมพันธ์กับอารมณ์ พบว่าผู้ป่วยซึมเศร้ามีความคิดผิดปกติของการทำงานของฮอร์โมนต่าง ๆ เช่น ฮอร์โมนไทรอยด์ หรือ Growth

สุวัทนา อารีพรรค (2535)⁽³⁰⁾ ได้อธิบายสาเหตุของการเกิดภาวะซึมเศร้าในอีกลักษณะหนึ่ง ดังนี้

1. Biochemical Hypothesis

Neurotransmitters ที่เกี่ยวข้องกับโรคซึมเศร้า เช่น Norepinephrine และ Serotonin เป็นต้น ในภาวะซึมเศร้า สารทั้งสองจะลดลงโดยมีผลต่ออารมณ์ การหลับ-ตื่น และอารมณ์เพศเหมือนกันแต่มีผลต่อพฤติกรรมดังกล่าวไม่เหมือนกัน

2. Genetic Hypothesis

คนที่มียีนหรือแม่ป่วยเป็น Major Depression จะมีโอกาสเป็นโรคนี้อยู่ 16 ในพี่น้องฝาแฝดที่เกิดจากไข่ใบเดียวกัน ถ้าคนใดคนหนึ่งเป็นโรคซึมเศร้าอีกคนจะเป็นด้วยร้อยละ 43 แต่ถ้าเป็นแฝดที่เกิดจากไข่คนละใบอีกคนมีโอกาเป็นเพียงร้อยละ 19

3. Endocrinological hypothesis

การเกิดโรคซึมเศร้าในระยะใกล้ประจำเดือน หลังการแท้ง และการคลอดใหม่ ๆ ทำให้เกิดข้อสงสัยว่า ระดับฮอร์โมนเพศหญิงจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับอารมณ์เศร้า

4. Psychodynamic hypothesis

Abraham กล่าวว่า ความเสียใจธรรมดา (Normal grief) จะกลายเป็นโรคซึมเศร้า (Melancholy หรือ Depression) เมื่อมีความโกรธและความเกลียดชังเกิดร่วมกับความรักใน Love object ในขณะที่ Mourning (ความเสียใจธรรมดา) เป็นอารมณ์ที่ตอบสนองต่อการสูญเสียจริง แต่ Melancholy (โรคซึมเศร้า) อาจเกิดจากความคิดฝันในจิตใจได้สำนึกกว่าตนได้สูญเสียสิ่งที่ตนรัก

5. Family and Social hypothesis

นักพฤติกรรมศาสตร์กล่าวว่า โรคซึมเศร้าเป็น Learned form of helplessness ซึ่ง Models of helplessness ในครอบครัว อาจได้แก่ การแตกแยกของครอบครัวหรือความแปรปรวนใน Mother-child relationship ในช่วงต้น ๆ ของชีวิต ทำให้บุคคลนั้นมีจุดอ่อนต่อโรคซึมเศร้า

ลักษณะของอาการของภาวะซึมเศร้า (Depressive symptoms) (สมภพ เรืองตระกูล, 2533)⁽³¹⁾

1. อารมณ์เศร้า เป็นความรู้ที่แสดงอาการหลายอย่าง เช่น ใจคอหดหู่ไม่มีชีวิตชีวา รู้สึกไม่แจ่มใส ไม่เบิกบานหรือใจคอเศร้าหมอง ลักษณะอารมณ์เศร้านั้นบางเวลาเศร้าน้อยบางเวลาเศร้ามาก หรืออาจจะมียู่เกือบตลอดเวลา
2. อารมณ์หงุดหงิดโกรธง่าย มักจะรู้สึกเสียใจเมื่อทำสิ่งไม่ได้ไปแล้ว
3. ความรู้สึกเบื่อและหมดความสนใจไม่ยอมทำกิจวัตรประจำวันหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เคยชอบ ความรู้สึกทางเพศลดลง
4. อาการเบื่ออาหาร ไม่รู้สึกอยากอาหารแม้แต่ของที่ตนเองชอบ
5. อาการนอนไม่หลับ อาจจะนอนหลับยาก หลับไม่สนิท ฝันร้ายหรือตื่นบ่อย
6. อาการอ่อนเพลีย รู้สึกอ่อนเพลียไม่ได้ออกกำลังกาย และเป็นอยู่เกือบตลอดเวลา อาการอาจเกิดเฉพาะส่วนของร่างกาย เช่น แขน ขา
7. ความคิดเชิงซ้ำ การเคลื่อนไหว ตลอดจนการพูดจาเชิงซ้ำ ความสนใจต่าง ๆ ลดลง เจ็บและซึมลง ไม่ร่าเริงแจ่มใส ไม่กระตือรือร้นในชีวิต การกระทำสิ่งต่าง ๆ เป็นการฝืนใจ เช่น การพูด การแต่งตัว หรือการอ่านหนังสือ
8. สมาธิเสีย ความจำไม่ดี ลืมง่าย อ่านหนังสือแล้วไม่จำ
9. ความรู้สึกว่าตนเองไร้ค่า ตนเองไม่ดีในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถ สติปัญญา รู้สึกตนเองไม่มีค่า หมดความสำคัญต่อใครทั้งสิ้น
10. ความรู้สึกมีความผิด หากความรู้สึกมีความผิดยิ่งมากยิ่งรุนแรง คิดว่าเป็นคนไม่ดีมีบาป สมควรถูกลงโทษ ไม่สมควรมีชีวิตอยู่ ทำให้อยากตายและคิดฆ่าตัวตาย ซึ่งเป็นอันตรายที่สำคัญที่สุด
11. ความคิดอยากตาย ยิ่งเศร้านักความรู้สึกทรมานมีมาก ความคิดอยากตายจะรุนแรงขึ้น
12. ความกลัว ความกลัวจะวนเวียนในความคิด เช่น กลัวอยู่คนเดียว
13. อาการทางกาย มักมีอาการทางกายร่วมด้วยเสมอ และเกิดได้ทุกระบบ เช่น ปวดท้อง ท้องอืดท้องเฟ้อ อาหารไม่ย่อย คลื่นไส้อาเจียน ปวดศีรษะ เจ็บหน้าอกและปวดเมื่อยตามตัว

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้าของเด็กและวัยรุ่น แบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม คือ (นงพงา ลิ้มสุวรรณ และ โกวิท นพพร, 2527)⁽³²⁾

1. กลุ่มที่เชื่อว่าเด็กไม่มีภาวะซึมเศร้าเลย อาศัยหลักว่า การเกิดภาวะซึมเศร้าได้ต้องมีซูเปอร์อีโก้ (Superego) เสียก่อน แต่เด็กนั้นยังไม่มีการพัฒนาซูเปอร์อีโก้ ดังนั้นเด็กจึงไม่เกิดภาวะซึมเศร้า
2. กลุ่มที่เชื่อว่าเด็กมีภาวะซึมเศร้าได้ แต่จะมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวซึ่งผู้ศึกษาแต่ละคนจะพบลักษณะพิเศษที่แตกต่างกัน

3. กลุ่มที่เชื่อว่าเด็กมีภาวะซึมเศร้าแฝง (Masked depression) หมายความว่าเด็กมีภาวะซึมเศร้าได้ แต่การแสดงออกของอาการนั้นไม่ได้เป็นรูปแบบของอารมณ์ แต่จะเป็นอาการอะไรก็ได้ เช่น ปวดศีรษะ ความผิดปกติด้านพฤติกรรม เป็นต้น

4. กลุ่มที่คิดว่าเด็กมีอาการเศร้าได้แบบผู้ใหญ่ทุกอย่าง โดยการแสดงออกไม่แตกต่างจากผู้ใหญ่ แต่จะมีข้อบ่งชี้ชัดเจนในเด็กอยู่ต่ำกว่า 6 ปีเท่านั้น

ภาวะซึมเศร้าในเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง คือ วัยเด็กตอนปลาย (อายุประมาณ 6-11 ปี) และวัยรุ่น (อายุ 12 ปีขึ้นไป)

ในช่วงวัยเด็กตอนปลาย เด็กที่มีภาวะซึมเศร้า มักจะมีแนวโน้มของการมองตัวเองที่แย่ง มีความรู้สึกผิด มีความรู้สึกละอาย เด็กอาจเกิดความคิดฆ่าตัวตาย อาจจะร้องไห้โดยไม่มีสาเหตุได้บ่อยครั้ง นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กจะมีปัญหาการนอน อาจจะนอนหลับยากฝันร้าย ทางด้านการเรียนพบว่าเด็กจะขาดความสนใจด้านการเรียน ผลการเรียนต่ำลง ถ้ามีความวิตกกังวลเด็กก็มักจะมีอาการหงุดหงิด มีพฤติกรรมก้าวร้าว โดยเด็กอาจหนีออกจากบ้าน ทำอะไรอย่างไ้จุดหมายไม่มีสมาธิ หากพ่อแม่ไม่ค่อยให้ความสนใจ หรือสังเกตดูเด็กแล้ว ภาวะซึมเศร้าของเด็กจะเห็นเป็นเพียงแต่ว่าเขาเป็นคนเฉื่อยขริน แต่เมื่อไรก็ตามที่เด็กได้รับความกดดันทางอารมณ์อย่างเฉียบพลัน ภาวะซึมเศร้าของเด็กก็จะแย่งกลายเป็น “ภาวะซึมเศร้า” ซึ่งอาจเกิดในระยะเวลา 2-3 สัปดาห์ หรือหลายเดือนซึ่งอาการที่แสดงออกเป็นลักษณะการปรับตัวทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนแย่งเขาอาจจะแอบร้องไห้ในห้องโดยไม่สามารถบอกถึงสาเหตุได้ มีปัญหาเรื่องการรับประทานอาหารนอน คือจะนอนหลับ ยากจะตื่นเช้ากว่าปกติหลายชั่วโมง โดยไม่สามารถกลับไปนอนได้ รู้สึกว่าเหว

ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น

แบ่งความซึมเศร้าออกเป็น 2 รูปแบบ (เรไร ทิวะทัศน์, 2535)⁽²⁷⁾ คือ

1. ความรู้สึกเศร้า (Depressive feeling)

เป็นความรู้สึกไม่มีความสุข อาจไม่ได้เกี่ยวข้องกับความบกพร่องของตัวบุคคลหรือความบกพร่องของหน้าที่ทางด้านชีววิทยา มีการศึกษาพบว่า 1 ใน 3 ของวัยรุ่น มีความรู้สึกเศร้าเสียใจ หรือร้องไห้ ซึ่งถือว่าเป็นธรรมดา ไม่จัดว่าเป็นอาการของโรค แต่จะไม่มีความคิดในแง่ลบกับตัวเอง ต่ำหนิตัวเองหรือคิดว่าตัวเองไร้ค่า ซึ่งแตกต่างจากโรคซึมเศร้า

2. โรคซึมเศร้า (Depressive Syndrome)

ในวัยรุ่นบางครั้งความซึมเศร้าอาจแสดงออกทางความผิดปกติอื่น ๆ แทนที่จะมีอาการเหมือนผู้ใหญ่ เช่น ปัสสาวะรดที่นอน (Enuresis) โรคซึมเศร้า จะมีอารมณ์เศร้ามากกว่าความรู้สึกเศร้าธรรมดา คือจะมีความรู้สึกต่อต้าน ฉุนเฉียวง่าย มีความรู้สึกผิด วิตกกังวล ทดแทนกับความรู้สึกที่ไม่ได้รับการตอบสนองทางอารมณ์และจิตใจ อาจมีความเครียดที่เป็นสาเหตุของอาการทางกาย เช่น เจ็บหน้าอก ปวดศีรษะ มีความคิดประหม่นตัวเองทางลบ มองโลกในแง่ร้าย

ลึนหวัง และนอกจากนั้นยังพบว่าความประพฤติผิดปกติ (Conduct disorder) มีความเกี่ยวข้องกับความซึมเศร้าในเด็กชายก่อนวัยรุ่นในอัตราสูง ตัวอย่างเช่นพฤติกรรมมากกว่า

วัยรุ่นที่มีความซึมเศร้าจะไม่แสดงอาการซึมเศร้าออกมาโดยตรง แต่จะแสดงออกมาทางพฤติกรรม และอาการทางกาย วัยรุ่นบางรายอาจเกิดความซึมเศร้าแฝง (Masked Depression) โดยจะแสดงอาการในลักษณะต่อต้าน เพื่อให้ผู้ใหญ่ที่หันมาสนใจเขา และพบว่าวัยรุ่นบางคนอาจเกิดความเป็ยงเบนทางเพศได้เป็นครั้งคราว โดยเฉพาะเมื่อประสบกับเหตุการณ์ที่กระทบความมั่นใจในตนเอง จะทำให้เกิดปัญหารักร่วมเพศ หรือความสับสนทางเพศได้ บางคนอาจบ่นถึงสภาพการเจ็บปวดทางร่างกาย ทำให้พ่อแม่คิดว่าเด็กป่วยทางร่างกายอย่างรุนแรง โดยที่ตัวเองก็หวังว่า การเข้าอยู่ในโรงพยาบาลจะเป็นทางหลีกเลี่ยงจากความขัดแย้งที่เขากำลังเผชิญอยู่ ไพรัตน์ พฤษชาติคุณากร (2533)⁽³³⁾ ได้พบในเด็กไทยว่าโรคซึมเศร้าในเด็กและวัยรุ่นสามารถพบอาการบางอย่างของผู้ป่วยซึ่งแตกต่างจากโรคซึมเศร้าในวัยผู้ใหญ่ เช่น มีความผูกพันกับผู้เลี้ยงดูมากเกินไป กลัวโรงเรียน ผลการเรียนไม่ดี ใช้จ่ายอย่างไม่เหมาะสม พฤติกรรมต่อต้านสังคม สับสนทางเพศ หนีโรงเรียน และหนีออกจากบ้าน ดังนั้น เด็กที่มีสภาวะเจ็บป่วยทางกาย ควรได้รับการตรวจว่ามีอารมณ์เศร้าด้วยหรือไม่

การศึกษาของ Streber, Green และ Carlson เมื่อปี 1981 และ Friedman และคณะเมื่อปี 1983⁽²⁸⁾ ได้เปรียบเทียบอาการแสดงของภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นและในวัยผู้ใหญ่ พบว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น การประเมินค่าของตนเองในด้านลบ Anhedonia และขาดความสนใจในกิจกรรมประจำวัน อารมณ์เศร้าและแนวโน้มที่จะฆ่าตัวตายจะพบได้เสมอทั้งในวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ และจะมีอาการแสดงออกทางกาย เช่น เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ (Insomnia) และพลังงานลดลง อย่างไรก็ตามการศึกษาของ Hutcher และ Maton ในปี 1989 พบว่าภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นมีอาการบางอย่างที่แตกต่างจากที่พบในผู้ใหญ่ เช่น การนอนน้อยลง (Hyposomnia) ซึ่งเป็นลักษณะของการนอนผิดปกติในผู้ใหญ่ แต่การนอนหลับที่มากเกินไปจะเป็นอาการแสดงที่พบได้ในวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้า นอกจากนี้วัยรุ่นจะมีอาการแสดงออกทางร่างกายน้อยกว่า อาการแสดงออกทางด้านความรู้สึกนึกคิด (Cognitive symptoms) เช่น ขาดความกล้า หมดหวัง และการประเมินค่าของตนเองต่ำ มากไปกว่านั้นความรู้สึกเศร้าจะแสดงออกมาในรูปของความรู้สึก อ้างว้าง กระสับกระส่าย หรือเบื่อ Inner Simopoulos และ Osborn รายงานเมื่อปี 1979 ว่า 70% ของวัยรุ่นที่มีภาวะ ซึมเศร้า จะแสดงออกมาทางความรู้สึกนึกคิดในทางลบ (Negative Cognitive Sets) มีเพียง 40% เท่านั้นที่มีอาการแสดงออกทางด้านประสาท (Neurovegetative Symptoms) ของการนอนไม่หลับ เบื่ออาหาร ปี 1979 Rutter ได้ทำการศึกษาเด็กวัยรุ่นอายุ 14-15 ปี ใน Isle of Wight พบว่า 2 ใน 5 ของกลุ่มตัวอย่างมี บางครั้งที่เขารู้สึกมีความทุกข์มากจนกระทั่งร้องไห้หรืออยากจะหนีไปจากทุกคน และ 1 ใน 5 ของกลุ่มตัวอย่างรู้สึกว่ามีตัวเองด้อยค่าลง และ 1 ใน 12 ของกลุ่มตัวอย่างเข้ารับการรักษาใน โรงพยาบาลด้วยความคิดที่จะฆ่า

ตัวตาย จากการตอบแบบสอบถามของวัยรุ่น แสดงให้เห็นความรู้สึกเศร้าหรือทุกข์ และตื่นเช้าผิดปกติมากกว่าที่มารดาของเด็กวัยรุ่นจะสังเกตเห็น

อาการแสดงของความซึมเศร้าในวัยรุ่น มีหลายลักษณะ (Hill, 1989)⁽³⁴⁾ คือ

1. การปฏิเสธโรงเรียน (School refusal) ซึ่งเกิดจากความวิตกกังวลต่อการพลักพราก ซึ่งปรากฏในวัยรุ่น เป็นกลไกที่แสดงออกของความรู้สึกโดดเดี่ยว เศร้าหมอง (Acute adolescent despair)

2. พฤติกรรมต่อต้านสังคม ต่อต้านกฎเกณฑ์ ซึ่งจัดว่าเป็นความประพฤติที่ผิดปกติ (Conduct disorder) แสดงถึงว่าบุคคลนั้นมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ (Low self-esteem) พบว่า การให้ยาต้านเศร้าในเด็กที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมได้ผลดีเท่ากับการรักษาผู้ป่วยที่มีอาการซึมเศร้า

3. ผลการเรียนต่ำ ซึ่งพบว่าเกิดจากการขาดสมาธิ (Poor concentration) มากกว่าเกิดจากปัญหาด้านสติปัญญา

4. พฤติกรรมเฉื่อยเมย เบื่อหน่าย ไม่นอนดิ้นร้าย ละทิ้งกิจกรรมที่เคยทำ

5. อาจมีอาการประสาทหลอน

6. หนีออกจากบ้าน

7. มีความเจ็บป่วยทางกาย เช่น ปวดศีรษะ ปวดหลัง เจ็บหน้าอก

การป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่น

การกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่นก่อให้เกิดความเสียหายและสูญเสียทรัพยากรในปีหนึ่ง ๆ อย่างมากทั้งในด้านทรัพย์สินเงินทอง ในด้านผลผลิตที่ต้องขาดไป ในด้านชีวิตร่างกายและความสุขของมนุษย์ งบประมาณของกรมตำรวจแต่ละปีที่ต้องใช้จ่ายในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำผิด งบประมาณของศาลคดีเด็ก ๆ หรือของกรมราชทัณฑ์ที่ต้องใช้จ่ายเป็นค่าเลี้ยงดูผู้กระทำผิดที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำหรือถูกอบรมกักขังในสถานต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้จ่ายเป็นจำนวนมหาศาลแล้ว นอกจากนั้น เรายังไม่สามารถจะประมาณได้ว่าในปีหนึ่ง ๆ ทรัพย์สินที่ถูกปล้น ถูกขโมย ถูกฉกชิงวิ่งราวอีกเป็นจำนวนเท่าใด มีประชาชนกี่คนที่ได้รับความเดือดร้อนหรือต้องได้รับบาดเจ็บ พิกลพิการ หรือเสียชีวิตให้กับผู้กระทำผิดเหล่านี้ จะเห็นว่าสังคมต้องสูญเสียให้กับผู้กระทำผิดไปมากมาย เพราะถ้าหากผู้ทำผิดทั้งหมดประพฤติตนเป็นพลเมืองดี คนเหล่านี้ก็จะทำงานประกอบอาชีพโดยสุจริตหรือตั้งใจเล่าเรียนหนังสือเพื่อประกอบอาชีพเป็นพลเมืองดีต่อไป รายได้ส่วนรวมของสังคมก็เพิ่มขึ้น ฉะนั้นถ้าหากมีทางใดที่จะสามารถป้องกันการกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่นได้บ้างแล้วก็จะเป็ผลดีแก่สังคมและประเทศชาติของเราเป็นอย่างยิ่ง

การแก้ปัญหาและการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่นจะต้องร่วมมือกันระหว่างส่วนต่าง ๆ ที่จะต้องเกี่ยวข้องกับเด็ก คือ

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ครูอาจจะช่วยเด็กเหล่านี้ได้ไม่ยากนัก เช่น ครูต้องเป็นมิตรที่ดีแก่เด็ก เข้าใจเด็ก พยายามจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของเด็ก และจัดสถานที่เรียนให้ถูกต้องถูก สุกลักษณะ เป็นต้น

อิคอร์น (Eicorm)⁽³⁶⁾ ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของ โรงเรียน โรงเรียนจึงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อชีวิตและอนาคตของเด็กและวัยรุ่น เพราะโรงเรียน อาจจะเป็นสถาบันที่ผลิตเด็กกระทำผิด โรงเรียนอาจจะช่วยป้องกันเด็กกระทำผิด และโรงเรียน อาจจะช่วยเด็กที่กระทำผิดแล้วให้กลับตนเป็นคนดีได้ ปัจจัยที่โรงเรียนมีส่วนผลักดันให้เด็กกลายเป็น ผู้กระทำผิดอาจสรุปได้ คือ

- เด็กขาดครูที่ดี
- โรงเรียนมีอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ไม่เพียงพอ
- เด็กไม่ได้รับความสนใจและขาดการปฏิบัติใกล้ชิดเป็นรายบุคคล
- เกิดการแบ่งแยกในกลุ่มนักเรียนเพราะความแตกต่างทางฐานะเศรษฐกิจ
- โรงเรียนขาดหลักการและการบริการด้านนันทนาการ
- เด็กขาดการศึกษาและแนะแนว
- โรงเรียนขาดนักวิชาชีพในสาขาวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องและวิทยากร

ฉะนั้น โรงเรียนจึงเป็นหน่วยหนึ่งที่รับผิดชอบหรือมีส่วนที่จะเสริมสร้างลักษณะนิสัย และพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก เพื่อให้เขาสามารถปรับปรุงตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงของสังคม อิทธิพลของโรงเรียนจึงนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อสาเหตุการกระทำผิด ของเด็กไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัจจัยทางด้านครอบครัวและเศรษฐกิจแต่อย่างใด

3. การจัดบริการสังคมสงเคราะห์ โดยเฉพาะในครอบครัวที่ได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากสภาพบ้านแตกหรือยากจน โดยเน้นหนักไปในการฝึกอาชีพ ซึ่งกองการสงเคราะห์เด็ก และบุคคลวัยรุ่นกรมประชาสงเคราะห์ ก็ได้ให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเร่ร่อน ขอดาน เป็นต้น หลังจากที่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพและความเป็นอยู่ของเด็กแล้ว และการพิจารณา ถึงปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบ ทางกรมประชาสงเคราะห์ก็อาจรับเด็กนั้นไว้ในความอุปการะของ สถานสงเคราะห์ได้ โดยส่งไปยังสถานสงเคราะห์เพื่อให้การศึกษาและฝึกอบรมอาชีพต่อไป

4. การคบเพื่อนของเด็กและวัยรุ่น บิดามารดาหรือผู้ปกครองควรจระระมัดระวังและ สอดส่องดูว่าเพื่อนของเด็กมีความประพฤติและนิสัยอย่างไร และถ้าเป็นไปได้ก็ควรทำความรู้จัก กับเพื่อนของเด็กและวัยรุ่นตามสมควร พยายามส่งเสริมและแนะนำให้คบแต่เพื่อนที่ดี ก็จะเป็น การป้องกันการกระทำผิดของเด็กได้ทางหนึ่ง เพราะการคบเพื่อนชั่วย่อมเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ เด็กและวัยรุ่นกระทำผิดได้

5. การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ยาเสพติดเป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย และจิตใจของผู้เสพอย่างยิ่ง เป็นการทำลายกำลังแห่งชาติ ในปัจจุบันได้แพร่หลายอย่างกว้าง ขวางแม้กระทั่งในโรงเรียน ทำให้เด็กและเยาวชนติดยาเสพติดกันมาก ซึ่งนับว่าเป็นอันตรายต่อ

ประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง ทุกคนจึงควรร่วมมือกันในการกำจัดให้สิ้นซาก ทางบ้านและโรงเรียน จะต้องเพิ่มความสนใจและกวาดล้างสอดส่องความประพฤติของเด็กและเยาวชนในความปกครอง ดูแลให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น ก็จะเป็นการป้องกันได้ทางหนึ่ง นอกจากนี้ควรมีป้ายโฆษณาชี้แจงให้ ประชาชนทราบ ให้เห็นโทษของยาเสพติดโดยทั่วไป รวมทั้งการแสดงนิทรรศการอีกด้วย ต้อง อาศัยความร่วมมือในการป้องกันและกวาดล้างปราบปรามอย่างจริงจัง ก็จะช่วยลดปัญหาการกระทำ ผิดของเด็กทางด้านยาเสพติดได้

6. การจัดตั้งศูนย์เยาวชน ศูนย์เยาวชนมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เด็กและวัยรุ่นได้ใช้เวลา ว่างให้เป็นประโยชน์ในด้านดนตรี กีฬา รวมทั้งเป็นแหล่งแสวงหาความรู้ โดยมีห้องสมุดและ หนังสือพร้อม มีนักสังคมสงเคราะห์ประจำคอยช่วยให้คำแนะนำแก้ปัญหาแก่เด็กและวัยรุ่นที่มี ปัญหาครอบครัวหรือมีปัญหาในการดำเนินชีวิต และแนะแนวทางแก้ปัญหาแบบสังคมสงเคราะห์ เฉพาะราย นอกจากนี้ยังมีการสอนให้เด็กและวัยรุ่นรู้จักการประดิษฐ์ศิลปหัตถกรรมเพื่อช่วยราย ได้ในครอบครัวด้วย ศูนย์เยาวชนจึงนับว่าเป็นสถานที่ซึ่งมีส่วนช่วยในการป้องกันการกระทำผิด ของเด็กได้อย่างหนึ่ง

7. การจัดตั้งสโมสรเด็กและการบันเทิง ซึ่งส่วนมากจัดขึ้นด้วยความร่วมมือและสนับสนุนทั้งในด้านการเงินและด้านการจัดการโดยประชาชน มีกิจกรรมสำหรับเด็กหลายอย่างโดยมี จุดมุ่งหมายดังนี้

7.1 ต้องการให้เด็กได้ใช้เวลาว่างไปในทางที่เกิดประโยชน์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ และเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วย

7.2 การใช้เวลาว่างน้อยอยู่ในความดูแลแนะนำจากผู้ที่ทำตัวเป็นเพื่อนและพี่เลี้ยง ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่เด็กและแนะแนวทางให้แก่เด็ก

7.3 เพื่อให้เด็กได้มีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด ทางอารมณ์ อันมีสาเหตุจากภายในครอบครัวหรือที่อื่น ๆ และเพื่อนเป็นการตอบแทนสิ่งที่เด็กยัง ขาดอยู่ เพราะเด็กได้รับการส่งเสริมให้แสดงความสามารถในทางที่ตนถนัดอย่างเต็มที่

7.4 เป็นการแยกเด็กออกจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี (เช่น ถิ่นที่อยู่เป็นแหล่งเสื่อมโทรม การคบเพื่อนเสเพล ฯลฯ) อย่างน้อยก็สักระยะหนึ่ง เพื่อให้อิทธิพลในทางที่ดีค่อย ๆ ซึมซาบเข้าไปในจิตใจโดยการร่วมกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจกัน

นอกจากสโมสรเด็กจะมีกิจกรรมต่าง ๆ ให้เด็กกระทำอันเป็นสิ่งที่มีความหมายดังกล่าว แล้ว สโมสรเด็กอาจจะจัดบริการที่เป็นประโยชน์อีกอย่างหนึ่งคือ การให้คำปรึกษาและแนะแนว ทางแก่เด็ก โดยมีจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาให้คำปรึกษาแนะนำแก่เด็กที่มีปัญหา

สำหรับการบันเทิง (recreation) ที่จะจัดให้แก่เด็กนี้ หมายถึงการจัดสถานที่สาธารณะ ให้เป็นสถานที่สำหรับเด็กได้พักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น สระว่ายน้ำ ฯลฯ สถานที่ต่าง ๆ เหล่านี้ รัฐ เทศบาลหรือชุมชนควรจัดขึ้นเพื่อให้เด็กได้มีที่พักผ่อนหย่อนใจ เด็กจะได้ไม่ไปเที่ยวเล่นสนุกกันตามถนนหรือชุมนุมกันตามร้านอาหาร เครื่องดื่ม หรือสถานที่

อันไม่สมควร สถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับเด็กที่จัดขึ้นนี้ควรมีผู้ใหญ่ที่เข้าใจวัตถุประสงค์และวิธีการ คอยควบคุมดูแลช่วยเหลือ มีบริการหลาย ๆ อย่างทั้งอาหารและเครื่องดื่มในราคาที่ย่อมเยา มีผู้ดูแลการเล่นของเด็กให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและปลอดภัย เพราะเด็กอาจได้รับอันตรายได้ เช่น จมน้ำ ตกต้นไม้ แกล้งกันและรังแกกัน เป็นต้น

8. ตำรวจกับผู้กระทำผิดวัยรุ่น เราทราบแล้วว่าสาเหตุที่ทำให้เด็กกระทำผิดนั้นมีมากมาย การลงโทษผู้ทำผิดไม่ได้อยู่ที่การลงทัณฑ์ แต่อยู่ที่การแก้ไขปรับปรุงผู้ทำผิดที่ต้องโทษให้เป็นคนดีที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้ต่อไปด้วยความเรียบร้อย ดังชื่อที่กรมราชทัณฑ์ให้ไว้ว่า Department of Conviction หมายถึงการทำให้ผู้ต้องโทษกลับตัวเป็นคนดี

อายุเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมักอยู่ในระหว่าง 15-17 ปี และปัจจุบันผู้กระทำผิดวัยรุ่นมีเพิ่มขึ้นมาก ผู้กระทำผิดที่เป็นชายมีมากกว่าหญิง ถ้าเป็นผู้ชายมักจะเป็นเรื่องมาจากการทะเลาะวิวาท การรังแกคนอื่น เรื่องเพศ การลักขโมย ถ้าเป็นหญิงก็เป็นเรื่องที่เบาสมอง

การลงโทษอย่างใดจึงจะทำให้ผู้ต้องโทษกลับตัวเป็นคนดีนั้นเป็นเรื่องยาก ผู้ที่ทำผิดโดยสันดานมักเป็นวัยรุ่น การป้องกันอาชญากรรมจึงพุ่งเล็งไปที่บุคคลกลุ่มนี้

กรมตำรวจมีหน่วยงานที่เรียกว่า “กองกำกับการสวัสดิภาพเด็ก” ทำหน้าที่ดูแลในเรื่องเด็ก ตำรวจ เป็นด่านแรกที่จะดำเนินการกับผู้กระทำผิดวัยรุ่น จึงจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบในเรื่องนี้ แต่การจะกลับตัวได้หรือไม่ส่วนหนึ่งขึ้นกับการปฏิบัติของตำรวจ ถ้าปฏิบัติกับเด็กด้วยความอบอุ่น มีเมตตากรุณา เด็กก็จะไม่ขวัญเสียตั้งแต่แรก

พ่อแม่มักสร้างภาพพจน์ผิด ๆ ของตำรวจให้แก่เด็ก เช่น เมื่อเด็กชนก็เชื่อว่าจะบอกตำรวจจับ อะไรทำนองนี้ ทำให้เด็กกลัวและเกลียดตำรวจแต่เล็ก เมื่อมีปัญหาหรือมีภัยมา แทนที่เด็กจะเข้าหาตำรวจกลับหลีกเลี่ยงตำรวจหรือพยายามแก้ไขตัวเอง ซึ่งอาจเป็นการกระทำผิดก็ได้

ตำรวจควรดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งและควบคุมการกระทำผิดของเด็กวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ควรพิจารณาอย่างถี่ถ้วน เด็กหนีโรงเรียนไปดูหนัง ไปโรงอาบอบนวด ถือว่าเป็นการกระทำผิด ถ้าไม่มีการป้องกันเสียในระยะแรกเด็กอาจทำผิดถึงขั้นเป็นอาชญากรได้

ตำรวจอาจป้องกันการกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่นได้หลายวิธีด้วยกัน คือ

8.1 การตรวจตราท้องที่โดยสม่ำเสมอและทั่วถึง การที่ตำรวจเดินหรือนั่งรถตรวจผ่านไปมาอยู่เสมอย่อมจะมีผลทำให้ผู้ที่คิดจะกระทำผิดหรือกำลังจะกระทำไม่กล้ากระทำเพราะเกรงกลัวที่จะได้รับโทษ นั่นคือรูปแบบของตำรวจเป็นสัญลักษณ์แห่งกฎหมาย ความมั่นคงและความมีระเบียบของสังคมจะนั้นเมื่อเห็นตำรวจผ่านมาก็จะทำให้ผู้ที่กระทำผิดนึกถึงกฎหมายและความมีระเบียบเรียบร้อยของสังคม

8.2 การให้คำแนะนำแก่ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยให้แก่ตนเองและทรัพย์สินของตน เช่น การระวังภัยจากโจรผู้ร้าย การระวังการต้มตุ๋น อุบาย หลอกหลวง

หรือให้ระวังสวัสดิภาพของเด็กและหญิงจากการล่อลวงเพื่อจับตัวเรียกค่าไถ่หรือเพื่อการข่มขืนอนาจาร เป็นต้น

8.3 ตำรวจควรทำตัวให้เป็นมิตรกับประชาชนให้มากที่สุด เพราะตำรวจเป็นสัญลักษณ์ของกฎหมายบ้านเมืองดังกล่าวแล้ว ถ้าประชาชนเป็นมิตรกับตำรวจก็เท่ากับเป็นพวกเดียวกับฝ่ายบ้านเมืองและเป็นฝ่ายตรงข้ามกับผู้กระทำผิดหรือผู้เป็นภัยต่อสังคม ประชาชนก็จะให้ความร่วมมือกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำผิดทุกวิถีทาง

8.4 ตำรวจควรร่วมมือกับชุมชนด้วยการเข้ามีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อการป้องกันอาชญากรรม เช่น การจัดตั้งสโมสรเด็ก สืบเสาะแหล่งมั่วสุมของเด็กและผู้ใหญ่ที่มีพฤติกรรมส่อไปในทางไม่ดี ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น เช่น พนักงานคุมประพฤติ ป้องกันมิให้เด็กพบเห็นหรือเลือกกลั้วสิ่งไม่ดี หรือเข้าไปในสถานที่อันไม่สมควร ป้องกันมิให้ผู้ใหญ่ยุ่งสั่งสอนหรือใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการกระทำผิด

9. จิตแพทย์หรือนักจิตวิทยา ควรมีจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาช่วยแก้ไขความผิดปกติในด้านจิตใจและอารมณ์ เด็กที่กระทำผิดต่าง ๆ มิใช่เกิดจากความบกพร่องผิดพลาดของสังคมแต่เพียงอย่างเดียว ยังมีเด็กจำนวนมากที่กระทำผิดเพราะมีความผิดปกติทางด้านจิตใจหรืออารมณ์ขึ้น ซึ่งเป็นผลผลักดันให้หาทางออกโดยมีพฤติกรรมที่ผิดต่อกฎหมาย ยิ่งกว่านั้น พฤติกรรมที่ผิดกฎหมายนี้อาจปรากฏขึ้นเป็นเวลาตั้งหลาย ๆ ปีหลังจากที่เด็กได้รับการกระทบกระเทือนจิตใจอย่างแรง ฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมิใช่ช่วยชาญในด้านนี้คือจิตแพทย์คอยให้การตรวจแนะนำเด็ก บิดามารดา และผู้ปกครองให้เพียงพอ จึงจะเป็นผลดีในด้านการป้องกันการกระทำผิดขั้นต้นของเด็ก

จริงอยู่เรามีจิตแพทย์ซึ่งให้บริการต่อศาลคดีเด็กในการตรวจสอบร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาของเด็ก นับว่ามีส่วนทำประโยชน์อย่างมาก แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าเด็กที่มาให้จิตแพทย์ของศาลคดีเด็กช่วยเหลือนั้นมักเป็นเด็กที่ได้กระทำผิดมาแล้ว บางคนมีบุคลิกภาพที่ได้รับอิทธิพลชั่วร้ายมาอย่างหนักทำให้แก้ไขยาก นอกจากนั้น ผู้พิพากษาศาลคดีเด็กก็ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของจิตแพทย์เสมอไป เพราะศาลก็จำเป็นต้องคำนึงถึงการลงโทษผู้กระทำผิดตามกฎหมายเหมือนกัน ฉะนั้นในบางคราวศาลอาจพิพากษาหรือสั่งให้ดำเนินการควบคุมความประพฤติหรือลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งแทนที่จะเป็นผลดีกลับเป็นผลร้ายต่อจิตใจ ทำให้เด็กไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้มากยิ่งขึ้น

วิธีที่ดีที่สุดสำหรับป้องกันการกระทำผิดของเด็กที่มีจิตใจและอารมณ์ไม่ปกติคือควรมีหน่วยงานหนึ่งที่มีจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาประจำอยู่ คอยให้การตรวจและทดสอบเด็กเป็นระยะ ๆ ตั้งแต่เล็ก สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางด้านจิตใจและอารมณ์ที่ทางโรงเรียนแจ้งมา หรือส่งเจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมเยียนสอบถามจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็ก ปรีกษาหารือกันถึงวิธีที่จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้และมีบุคลิกภาพที่ดี

10. ความรับผิดชอบของประชาชน ประชาชนทั่วไปมีส่วนช่วยในการป้องกันการกระทำผิดของเด็กมาก เริ่มต้นด้วยการให้ความร่วมมือกับฝ่ายบ้านเมืองและฝ่ายตำรวจ โดยการเป็นหูเป็นตาและแจ้งแหล่งที่บุคคลมีว่สุ่ม ซึ่งจะเป็นภัยต่อสังคม เช่น ช่องโจร แหล่งรับของโจร แหล่งชุมชนของพวกหากินนอกกฎหมาย นอกจากนี้ ประชาชนจะต้องรู้จักระมัดระวังทรัพย์สินของตน ไม่ประสาธ เลินเล่อ มีมาตรการต่าง ๆ สำหรับป้องกันการโจรกรรม เช่น มีรั้วบ้านที่มั่นคงพอสมควร เวลาหลับนอนต้องปิดประตูหน้าต่างให้เรียบร้อย และถ้าเห็นเหตุการณ์ในการประกอบอาชญากรรมจะต้องรีบแจ้งให้ตำรวจทราบและยินดีเป็นพยานให้ในฐานะพลเมืองดี

แต่ปรากฏว่ามีอยู่เป็นจำนวนมากที่ประชาชนมักเฉยเมยต่อการประกอบอาชญากรรม ทำให้การกระทำผิดเกิดขึ้นบ่อย ๆ และผู้กระทำผิดไม่ได้รับโทษ ตรงกันข้ามกลับได้รับผลประโยชน์คุ้มค่า ทำให้เด็กคิดเห็นว่ากฎหมายเป็นสิ่งที่ไม่มีความหมาย ถึงฝ่าฝืนก็ไม่เกิดผลร้ายแต่อย่างใด ทำให้ทัศนคติของเด็กหันเหผิดไปจากความถูกต้อง สิ่งต่าง ๆ ที่ผิดแต่ประชาชนมักเฉยเมยมีดังนี้

10.1 ความผิดบางอย่างประชาชนเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยเลยไม่สนใจ ใครจะฝ่าฝืนหรือปฏิบัติตามก็ไม่สำคัญ บางทีใครเกิดปฏิบัติตามกลับเป็นเรื่องประหลาด ทำอยู่คนเดียว ตัวอย่างเช่น การขับรถเร็วในเขตกรุงเทพมหานคร กฎหมายให้วิ่งได้ไม่เกิน 45 กิโลเมตรต่อชั่วโมง แต่ส่วนมากไม่มีใครปฏิบัติตาม ถ้าใครไปขับรถช้าเข้ากลับถูกด่าและคนอื่นจะเห็นว่างุ่มง่ามหรือเพิ่งหัดขับรถใหม่ เป็นต้น

10.2 ความผิดบางอย่างเป็นเรื่องที่ยังมีผู้ต้องการและอุดหนุนอยู่ ทำให้ยังมีการลอกกระทำกันอยู่เสมอ เช่น การเล่นพนันสลากกินรวบ หรือปัญหาโสเภณีและยาเสพติด

10.3 ความผิดบางอย่างประชาชนเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา ทั้งเกิดประโยชน์แก่ตนด้วย เช่น การที่มีการลักลอบนำสินค้าหลบหนีภาษีเข้ามาขาย เพราะมีผู้ต้องการซื้อของดีและราคาถูก เช่น เครื่องสำอาง โทรศัพท์ วิทยุกระเป๋าหิ้ว นาฬิกาข้อมือ และอื่น ๆ เป็นต้น

10.4 การที่ข้าราชการบางคนคอร์รัปชันหรือให้ความร่วมมือกับพ่อค้าทำมาหากินทางทุจริต เช่น การทุจริตในเรื่องการทำลายป่า การค้ายาเสพติด การสร้างถนน และทุจริตคดโกงอย่างอื่น จะเห็นว่าคนที่พยายามทำมาหากินด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตั้งมั่นอยู่ในศีลในธรรมกลับมีความเป็นอยู่อย่างมัวหมอง ต้องอดออมกระเบียดกระสือหรือเป็นหนี้เป็นสิน แต่คนที่ทุจริตคดโกงทำลายทรัพย์สินสมบัติของชาติกลับมีความเป็นอยู่อย่างสุขสบาย ร่ำรวย มีคนเคารพนับถือ มีคนรับใช้ติดสอยห้อยตามมากมาย ซึ่งเป็นเรื่องให้เห็นอยู่เสมอในปัจจุบัน ทำให้เกิดตัวอย่างในทางชั่วและล่อใจให้คนกระทำผิดตลอดเวลา

เพื่อที่จะช่วยให้การป้องกันการกระทำผิดได้ผล ประชาชนจะต้องทำตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็น ไม่เห็นความผิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาเป็นเรื่องธรรมดา ต้องแสดงผลให้เด็กเห็นว่าการกระทำผิดกฎหมายเป็นของไม่ดีไม่เคยให้คุณกับใครอย่างจริงจัง จริงอยู่การกระทำผิดอาจนำผลประโยชน์มาให้แก่ผู้กระทำบ้าง แต่ถ้าถูกจับได้ก็จะต้องสูญเสียอิสรภาพ เสียอนาคต เสียชื่อเสียง

ของตน ตลอดจนวงศ์ตระกูล ประชาชนจะต้องไม่เคารพนับถือคนมีเงินมากไปกว่าคนที่มีคุณธรรม มีศีลธรรมจรรยา หากประชาชนส่วนรวมได้มีความสำนึกไว้อยู่เสมอแล้ว เด็กก็จะเอาอย่างในทางที่ดีไม่กระทำความผิดหรือความชั่วต่าง ๆ การป้องกันการกระทำผิดก็จะได้ผลดียิ่งขึ้น

11. ควรเร่งป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยร่วมกันโฆษณาและชี้แจงให้ประชาชนและเด็กนักเรียนเห็นโทษของยาเสพติด ให้ความสนใจและกวาดล้างขบวนการค้ายาเสพติด ประพฤติอย่างใกล้ชิด

12. ควรควบคุมและปลูกฝังวัฒนธรรมแห่งชาติในจิตใจของเด็กและวัยรุ่นจนเป็นนิสัย สังคมใดประกอบด้วยบุคคลที่มีวัฒนธรรมดีย่อมเป็นสุขและง่ายต่อการปกครอง

การแก้ไข

การแก้ไขเด็กที่มีปัญหาความประพฤตินั้นจำเป็นต้องค้นหาสาเหตุที่เด็กกระทำผิดเสียก่อน แล้วจึงแก้ไขตามสาเหตุที่พบหรือตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยนักสังคมสงเคราะห์จะทำการสัมภาษณ์เด็กเป็นรายบุคคลหรือที่เรียกว่า การสังคมนาเฉพาะราย เพื่อจะสืบทราบสาเหตุและพยายามค้นหาความลับของเด็กแต่ละรายเพื่อการบำบัดทางใจก่อน โดยให้คำปรึกษาแนะนำ ยับยั้งและส่งเสริมความรู้สึกและอารมณ์ของเด็กที่มีปัญหา หรือเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงท่าทีและพฤติกรรมของเด็ก หลักในการสัมภาษณ์จะใช้ความรู้แต่อย่างเดียวไม่ได้ แต่จะต้องใช้จิตวิทยาและประสบการณ์ด้วย ซึ่งได้มีหลักดังต่อไปนี้⁽³⁷⁾

1. ไม่ถามแบบบังคับ และไม่ถามนำ
2. พูดจาด้วยความสุภาพกับเด็ก แสดงความเป็นกันเอง เป็นมิตรต่อเด็ก
3. พยายามสร้างความไว้วางใจให้กับเด็กมากที่สุด
4. รู้จักฟัง ปล่อยให้เด็กเล่าตามสบาย ไม่เร่งรีบเพื่อเอาข้อเท็จจริง
5. สังเกตกิริยาเด็กทุกกระยะ การสังเกตบุคลิกภาพและท่าทางจะมีความหมายต่อผู้สัมภาษณ์มาก
6. การสัมภาษณ์ไม่ควรทำครั้งเดียวเป็นระยะเวลาติดต่อกันนาน ๆ ควรสัมภาษณ์หลาย ๆ ครั้ง แต่ครั้งไม่ควรใช้เวลานานเกินไป ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสังเกตอารมณ์และจิตใจของเด็ก
7. การสัมภาษณ์ไม่ควรถามแบบสอบสวนและไม่ควรจดข้อมูลต่อหน้าเด็ก เพราะจะทำให้เด็กตกใจ และไม่ควรแสดงอารมณ์ของตนออกมาในขณะที่สัมภาษณ์
8. การให้คำแนะนำควรทำอย่างเป็นมิตรและมีความเห็นใจ เข้าใจซึ่งกันและกัน ควรเป็นการกระทำซึ่งเกือบจะเรียกว่าเป็นการขอร้องมิใช่การบังคับ
9. การให้คำแนะนำต่อมุ่งให้เด็กช่วยตัวเองมากที่สุด เมื่อเด็กช่วยตัวเองไม่ได้จึงให้ความช่วยเหลือบำบัด

10. การให้ความหวังแก่เด็ก จะช่วยได้หรือไม่ นั่นไม่ควรพูดในระหว่างการสัมภาษณ์ ควรพูดให้กำลังใจแก่เด็กไว้ก่อน

ทั้ง 10 ข้อที่กล่าวถึงนี้คือหลักในการสัมภาษณ์เด็กที่มีปัญหา เพื่อช่วยแก้ไขและบำบัดทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นวิธีการช่วยเหลือและแก้ไขเด็กที่มีปัญหาในเบื้องต้น ส่วนวิธีการอื่น ๆ ก็ใช้วิธีการดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อวิธีการปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำผิด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในประเทศ

กุลชลี สุภันตะเกตุ (2520)⁽³⁸⁾ ได้กล่าวถึงสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่น อันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อม เช่น โรงเรียน เด็กอาจมีปัญหากจากการศึกษาเล่าเรียน จากการคบเพื่อน ทำตามความนิยมของกลุ่มที่ไม่ถูกต้อง (การแต่งกาย ความประพฤติแปลก ๆ นอกแนวปกติ ทำนองโน้มนำไปสู่การกระทำผิด) เด็กขาดตัวอย่างและสิ่งแวดล้อมที่ชักจูงไปในทางที่ดี ตลอดจนความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมเดิม และวัฒนธรรมต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามา ทำให้เด็กสับสนหาทิศทางหรือจุดยืนให้เหมาะสมไม่ได้ ทำให้มีพฤติกรรมที่ก่อคดีขึ้น โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เกี่ยวกับทางเพศ จากผลสำรวจพบว่าเด็กที่มาสู่ศาลเด็กส่วนใหญ่มีมากมาจากแหล่งเสื่อมโทรม รว ๆ ร้อยละ 80

นพพร นพเจริญกุล (2521)⁽³⁹⁾ ได้ศึกษาปัจจัยทางด้านครอบครัวที่ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว และต่อต้านสังคม พอสรุปได้ดังนี้ 1. ครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ จะมีส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมแปรปรวนขึ้น เด็กบางคนจะมีแนวโน้มของลักษณะต่อสู้อันก้าวร้าว ทำลาย หงุดหงิด เพื่อแสดงความมีพลัง มีอำนาจเหนือคนอื่นในรุ่นเดียวกัน หรือเพื่อเรียกร้องความสนใจจากคนอื่นในครอบครัว 2. บทบาทและระบบของคนในครอบครัวจะมีส่วนสำคัญทำให้เกิดพฤติกรรมแปรปรวนหรือไม่ขึ้นอยู่กับรูปแบบการเลี้ยงดู 3. ปัญหาครอบครัวแตกแยก มีการทะเลาะโต้เถียง ตบตี หรือ มีพฤติกรรมรุนแรง ทำให้เด็กมีความกังวลในการหาบทบาททางเพศที่ถูกต้อง เปื้อบ้าน และในขณะเดียวกันก็เลียนแบบพฤติกรรมที่รุนแรงไปด้วย และสาเหตุประการหนึ่งของการหนีออกจากบ้านของเด็ก มาจากการลงโทษเขียนตีเด็กอย่างรุนแรง บางครั้งมีการด่าว่า เตะต้อย ตบตี หรือไล่เด็กออกจากบ้าน ซึ่งแสดงว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวมีอิทธิพลสูง ถ้าในบ้านมีการทะเลาะวิวาทกันระหว่างพ่อกับแม่ ลูกกับพ่อแม่ หรือเด็กกับญาติพี่น้อง เหตุการณ์เช่นนี้ จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเกลียดชังบ้าน สมาชิกในบ้านจะเกิดความเบื่อหน่าย จึงพยายามหนีออกจากบ้าน เพื่อแสวงหาความรัก

นเรศ สุริยกาญจน์ และคณะ (2528)⁽⁴⁰⁾ ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะบุคลิกภาพ CPI ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเกเรมีแนวโน้มเป็นบุคคลที่ขาดวุฒิภาวะทางด้านสังคมไม่สามารถแสดงออกทั้งแนวคิดและพฤติกรรมต่อตัวเอง และสภาพแวดล้อมทางสังคม ขาดความซื่อสัตย์ ไม่ตระหนักถึงคุณค่า

ทางศีลธรรม ส่วนในมาตราได้มาซึ่งฐานะ พบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเกเรนั้นมีแนวโน้มเป็นบุคคลที่เฉื่อยชา ช้าอายุ มีกิริยาท่าทางและความสนใจค่อนข้างจำกัด งุ่มง่าม เคอะเขิน และหงุดหงิดเมื่ออยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่ ในมาตราอยู่ร่วมกันพบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเกเรมีแนวโน้มเป็นบุคคลที่ขาดความสามารถในการปรับตัวที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย ยุ่งเหยิง สับสน ไม่เป็นระเบียบ และขาดความอดทน ในมาตราความรู้สึกมีความสุข พบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเกเร มีแนวโน้มเป็นบุคคลที่ขาดความสุข มีความรู้สึกนึกคิดและมีพฤติกรรม คับแคบ ขาดความกระตือรือร้นและชอบปกป้องกันตนเอง ในมาตราประสิทธิภาพทางด้านสติปัญญา พบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเกเรนั้นมีแนวโน้มเป็นบุคคลที่ไม่มีความกระตือรือร้น ไม่สามารถใช้สติปัญญาที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ และขาดจุดมุ่งหมายปลายทางของตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเด็กที่มีพฤติกรรมเกเรนั้น มีการปรับตัวที่ไม่ดีทำให้ไม่มีความสุข ขาดความกระตือรือร้น มีความคิดและพฤติกรรมคับแคบ ในมาตราการสร้างความประทับใจที่ดี พบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเกเร มีแนวโน้มเป็นบุคคลที่ไม่สามารถสร้างความประทับใจที่ดี มีสัมพันธภาพกับผู้อื่นแบบห่างเหินและเย็นชา ไม่สนใจความต้องการและความจำเป็นของผู้อื่น และเป็นบุคคลที่ชอบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ในมาตราความรับผิดชอบ พบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเกเรมีแนวโน้มขาดความสนใจและรับผิดชอบในหน้าที่ เป็นบุคคลที่ไม่สามารถไว้วางใจได้ ในมาตราการบังคับตนเอง พบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเกเรมีแนวโน้มเป็นบุคคลที่หุนหัน ใจเร็ว ฉุนเฉียวง่าย ฉลาดแกมโกง สนุกสนานหรือผลประโยชน์ต่อตนเองมากเกินไป ในมาตราความยืดหยุ่น พบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเกเรมีแนวโน้มเป็นบุคคลที่ไม่สามารถปรับแนวความคิดและพฤติกรรมทางสังคมได้อย่างเหมาะสม ไม่มีความยืดหยุ่นและชอบวิตกกังวล ในมาตราความใฝ่สัมฤทธิ์โดยอิสระโดยไม่ต้องอาศัยใคร พบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเกเรนั้นมีแนวโน้มเป็นบุคคลที่ขาดความริเริ่ม ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นบุคคลที่ชอบจู้จุกและปฏิบัติตามผู้มีอำนาจ ขาดความเข้าใจตนเอง ในมาตราความชอบมีอำนาจเหนือผู้อื่น พบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเกเรนั้นมีแนวโน้มเป็นบุคคลที่ขาดความเพียรพยายาม ชอบหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ตึงเครียด หรือสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ในมาตราความอดทนใจกว้าง พบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเกเรมีแนวโน้มเป็นบุคคลที่ขาดความอดทนใจแคบเอาแต่ใจตนเองไม่ค่อยยอมรับกฎเกณฑ์ทางด้านสังคม ในมาตราความใฝ่สัมฤทธิ์โดยเขาอย่างหรือปฏิบัติตามผู้อื่น พบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเกเรมีแนวโน้มเป็นบุคคลที่ขาดพลังใจและเพียรพยายาม เอาแต่ใจตนเอง ไม่เห็นคุณค่าของการร่วมกิจกรรม

ประเทิน มหาชนธ์ (2521)⁽⁴¹⁾ ได้ทำการวิจัยเรื่องการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชนไทย พบว่า การกระทำผิดกฎหมายมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และใช้เหตุผล และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการได้การเลี้ยงดูแบบควบคุม และลงโทษ

พิสมัย วิบูลศักดิ์ (2527)⁽⁴²⁾ ได้ทำการวิจัยพบว่า วัยรุ่นกระทำผิดมีแนวโน้มได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย ควบคุมมาก ใช้เหตุผลน้อย และลงโทษสูง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากครอบครัว

รายได้ต่ำ การเลี้ยงดูลักษณะนี้ทำให้เด็กมีทัศนคติไม่ดีต่อครอบครัว อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กคบหาสมาคมกับผู้มีความประพฤติเบี่ยงเบนสูง และอาจนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมายได้

พรเพ็ญ เพ็ชรสุขศิริ (2527)⁽⁴³⁾ ได้ทำการศึกษาวิจัยบางประการของเยาวชนที่กระทำผิดศึกษาในกลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 14-18 ปี ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางกรุงเทพฯ เฉพาะคดีลักทรัพย์ โดยมีกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยม 3,4,5,6 อายุระหว่าง 14-18 ปี เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด และปัจจัยทางครอบครัว บิดามารดาหย่าร้าง แยกกันอยู่ หรือเสียชีวิต รายได้ของครอบครัว จำนวนของพี่น้อง การอบรมเลี้ยงดูเข้มงวดกวดขันและแบบปล่อยปละละเลย

วรพร อินทุพุรุษ (2533)⁽⁴⁴⁾ ศึกษาอารมณ์เศร้าในวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กกลางจำนวน 300 คน โดยใช้แบบสอบถาม CES-D (Center of Epidemiological Studies Depression Scale) พบว่า วัยรุ่นเหล่านี้มีอารมณ์เศร้าถึงร้อยละ 66.3 และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอารมณ์เศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมคิด ศรีสังคม (2504)⁽⁴⁵⁾ ที่กล่าวว่า วัยเด็กเป็นวัยที่อ่อนไหว ต้องการความอบอุ่น ความรัก การปกป้องดูแลจากบ้าน และบุคคลภายในครอบครัว หากสภาวะภายในบ้านและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ดีถึงขนาดที่เรียกว่า "บ้านแตก" (broken home) ก็อาจทำให้เด็กประพฤติเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมหรือกลายเป็นกระทำผิดได้

สมจิต วัฒนชยากุล (2532)⁽⁴⁶⁾ ได้ศึกษาการวิเคราะห์เกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน จากศาลคดีเด็กและเยาวชน พบว่าผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เป็นเยาวชน เพศชายมากกว่าเพศหญิง กระทำผิดคดีลักทรัพย์มากที่สุด มีการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มาจากครอบครัวที่บิดามารดามีอาชีพรับจ้าง หรือค้าขาย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา แต่มักจะขาดความเอาใจใส่ ความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว

เรณู เชาว์เกษม (2508)⁽⁴⁷⁾ สรุปผลการวิจัยเรื่องสาเหตุที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดทางอาญา พบว่าด้านเกี่ยวกับฐานะ เศรษฐกิจ และสังคมพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของเด็กส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ยากจน ตัวเด็กไม่ได้ประกอบอาชีพ บิดามารดามีอาชีพรับจ้างมีรายได้น้อย

อัจฉราพรรณ เทศปุระณะ (2524)⁽⁴⁸⁾ ที่พบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก มีความสัมพันธ์กับการคบหาสมาคมกับผู้มีความประพฤติเบี่ยงเบนที่มีความโน้มเอียงไปในทางเป็นปฏิปักษ์ต่อกฎหมาย

อัชญา ลิ้มปีไพฑูรย์ (2521)⁽⁴⁹⁾ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะกลุ่มเพื่อนของเด็กและเยาวชนกระทำผิดในสถานฝึกอบรมศึกษา เฉพาะกรณีสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนชาย (บ้านกรุณา) พบว่า ส่วนมากพ่อแม่มีฐานะยากจนมีปัญหาครอบครัวอันเนื่องมาจากบิดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน เด็กและเยาวชนส่วนมากไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนหรือประกอบอาชีพอันใด

वासเทพ ทองเจิม (2540)⁽⁵⁰⁾ ได้ทำการวิจัยเรื่อง มูลเหตุจูงใจในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนชายศึกษาเฉพาะสถานแรกรับ (บ้านเมตตา) พบว่า ช่วงอายุของเด็กและเยาวชนอยู่

ระหว่าง 16-18 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษาปลาย ครอบครัวสลาย ฐานะพอกินพอใช้ มีประวัติติดยาเสพติด และเคยติดยาเสพติด ขาดความสนใจจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง และทำผิด เนื่องจากเพื่อนชวน

ต่างประเทศ

Alan Little (1962)⁽¹⁾ แห่งโรงเรียนเศรษฐศาสตร์ ลอนดอน ได้ศึกษาเปรียบเทียบ สถิติที่ทำความผิดระหว่างปี ค.ศ. 1952-1962 พบว่าในจำนวนผู้กระทำผิดจำนวนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 28 ที่เป็นพลเมือง และร้อยละ 43 เป็นการกระทำผิดครั้งแรก และร้อยละ 30 เป็นเพราะทำความผิดซ้ำ ๆ ลักษณะของการกระทำผิดในวัยรุ่น อายุต่ำกว่า 14 ปี ทำความผิดฐานลักทรัพย์มากที่สุด อายุ 14-16 ปี การทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุก อายุ 17-20 ปี ทะเลาะวิวาท ใช้กำลังประทุษร้าย อายุ 21 ปีขึ้นไป ทำความผิดทางเพศจากการศึกษาและติดตามผลผู้กระทำผิดครั้งแรกในระยะ 5 ปี พบว่า การทำความผิดซ้ำ ร้อยละ 36 แต่ถ้าเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ทำผิดซ้ำอีกร้อยละ 52 การทำความผิดซ้ำ ๆ จะ ลดลงตามอายุที่สูงขึ้น

Bandura and Walters (1959)⁽⁵⁰⁾ ได้ศึกษาประวัติเด็กชาย จำนวน 26 คน ที่มีลักษณะก้าวร้าวทางสังคมและส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การควบคุมความประพฤติของพนักงานคุมประพฤติ โดยการจับคู่กับเด็กชายอื่น ๆ ที่ไม่มีลักษณะก้าวร้าว หรือเฉื่อยเฉื่อย พบว่า มารดาของกลุ่มก้าวร้าวมักไม่มีความสามารถในการอบรมขัดเกลาทางสังคมให้บุตรของตน และบิดา มารดาของเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่ ใช้วิธีการลงโทษทางกาย แต่ไม่ค่อยใช้วิธีการทำให้รู้สึกสำนึกเสียใจด้วยการสั่งสอนหรือใช้เหตุผล

Bandura and Walters (1963)⁽⁴¹⁾ ได้อธิบายว่า การแสดงตัวอย่างให้ปรากฏแก่เด็ก ในลักษณะที่ขัดแย้งกัน ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของเด็กได้ เช่น บิดาที่เป็นนักดื่มสุรา แต่ในขณะที่เดียวกันกลับสอนบุตรไม่ให้ดื่มสุรา แต่เด็กกลับมีความโน้มเอียงไปในทางที่ชอบดื่มสุรา เพราะเด็กเห็นบิดาที่ดื่มสุราอยู่เป็นประจำ

Becker (1972)⁽⁵¹⁾ พบว่า บิดา มารดา ของเยาวชนที่กระทำผิดมิได้ให้ความสัมพันธ์ที่อบอุ่นแก่ครอบครัว การใช้วิธีการในการสร้างวินัยที่ไม่ถูกต้องแก่เด็ก ในครอบครัวระดับต่ำ บิดา มารดานิยมใช้การลงโทษ ให้เจ็บกายใช้มาตรการทางแก้ไขมากกว่าให้รางวัล

Bowlby and Ainsworth (1965)⁽⁵²⁾ คนจะพัฒนาให้เป็นคนที่มีสุขภาพจิตที่ดีนั้น ในวัยเด็กจำเป็นต้องมีประสบการณ์ได้รับความรัก ความอบอุ่น ความใกล้ชิด ความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องจากมารดาหรือผู้ที่ทำหน้าที่เสมือนมารดาอย่างถาวร สภาวะใดที่เด็กขาดสภาพดังกล่าวถือว่าเด็กขาดความรักจากมารดา (Maternal Deprivation) การถูกแยกจากมารดา และการถูกทอดทิ้งจากบิดามารดา เป็นสาเหตุสำคัญทำให้เด็กเป็นปัญหาซึ่งรวมถึงเด็กกระทำผิดกฎหมายด้วย

Briere and Runtz (1988)⁽⁵⁶⁾ ผู้ที่มีประวัติถูกกระทำทารุณทางกายมักจะมีความรู้สึก ในการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ เป็น อาชญากร มีอาการทางจิต มีปัญหาทางเพศ

Cameron (1946)⁽⁵³⁾ ศึกษาพบว่า เยาวชนที่กระทำผิดด้วยการลักทรัพย์ที่มีความชำนาญลักทรัพย์ด้วยตนเองตามลำพัง แต่พวกที่ยังอ่อนหัดส่วนใหญ่ลักทรัพย์ร่วมกับเพื่อน และเมื่อตนได้รับการฝึกฝน และถ่ายทอดให้มีความรู้สึกไม่วิตกกังวล หรือสบายใจแล้ว จึงลักขโมยตามลำพัง การถ่ายทอดความรู้สึกเช่นนี้เป็นการสร้างให้ผู้อ่อนหัดมีความโน้มเอียงไปทางเป็นปฏิปักษ์ต่อกฎหมาย

Chiles, Miller และ Cox (1980)⁽⁵⁴⁾ พบว่า 23% ของเด็กอายุ 13-15 ปี 128 คน มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมร่วมกับ Major affective disorder

Chiton and Markle (1972)⁽⁵⁵⁾ กล่าวว่า เยาวชนที่ถูกมายังศาลคดีเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ มาจากครอบครัวไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ มีบิดา หรือมารดาคนเดียว หรือ มีบิดามารดาที่เสียชีวิตไปแล้ว

Cohen (1966)⁽⁵⁶⁾ เสนอแนวความคิดเพิ่มเติมว่าเยาวชนมิใช่เพียงการถ่ายทอดวัฒนธรรม (cultural transmission) เกี่ยวกับการกระทำผิดเท่านั้น วัฒนธรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเป็นหนทางไปสู่การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสถานภาพของตนเอง ซึ่งเด็กอยู่ในสภาวะแวดล้อมซึ่งเป็นแหล่งเสื่อมโทรมยากจนมีส่วนร่วมทั้งนี้เกิดขึ้นเพราะการมีทัศนคติต่อตนเองในทางด้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบเด็กชนชั้นกลาง เพื่อผ่อนคลายปัญหาที่ตนไม่อาจบรรลุสู่สถานภาพที่ทัดเทียมเด็กชนชั้นกลาง เด็กในแหล่งยากจนจึงมีพฤติกรรมในทางสอดคล้องกับทัศนคติที่มีต่อตนเองนั่นคือ การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเพื่อสร้างค่านิยมให้มีที่กลุ่มของตน สามารถบรรลุสถานภาพทางสังคมภายในกลุ่มได้ โดยไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามสังคมส่วนใหญ่ เพราะถือว่าค่านิยมและการประพฤติตนเองตามสังคมส่วนใหญ่ นั้นมีไว้สำหรับกลุ่มชนชั้นกลางเท่านั้น

David N. Sangers (1990)⁽⁵⁷⁾ ได้ทำการศึกษาเด็กและเยาวชนจำนวน 150 คน เป็นเด็กชาย 99 คน เด็กหญิง 51 คน เด็กกลุ่มนี้อยู่ในความคุ้มครองของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก Odyssey House รัฐ New Hampshire ในสหรัฐอเมริกา พบว่า เด็กชายร้อยละ 30 และเด็กหญิงร้อยละ 75 มีประวัติเคยถูกรกระทำทารุณกรรม ลักษณะการกระทำทารุณพบว่าเป็นการทารุณทางกาย (Physical abuse) มากที่สุดคือ เด็กชาย 53 คน และเด็กหญิง 32 คน พบการกระทำทารุณทางเพศเป็นเด็กชาย 4 คน และเด็กหญิง 19 คน ครอบครัวเด็กที่ศึกษาส่วนมากจะเป็นครอบครัวมีปัญหา เกือบครึ่งหนึ่งที่บิดามารดามักจะทะเลาะวิวาทหุบตีกันบ่อยครั้ง พบว่าลักษณะการถูกรกระทำทารุณไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Deitz(1965)⁽⁵⁸⁾ ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเด็กกระทำผิดกฎหมายกับเด็กปกติทางด้านการปรับตัวเข้ากับบิดามารดา ผลการศึกษาพบว่าเด็กที่กระทำผิดกฎหมายมีความใกล้ชิดกับผู้ปกครองน้อยกว่าเด็กปกติ และมีความรู้สึกที่ผู้ปกครองมีความเข้าใจในตัวเขาน้อยกว่าผู้ปกครองเด็กปกติ

Familetti (1975)⁽⁴¹⁾ ได้ศึกษาความแตกต่างในเรื่อง ความหมายในชีวิต ความมุ่งหวัง ในชีวิตระหว่างเด็กกระทำผิดกับเด็กปกติ มีความแตกต่างกัน คือ เด็กปกติมีความเข้าใจความหมายในชีวิตถูกต้องมีความมุ่งหวังในชีวิตสูงกว่าเด็กกระทำผิดเมื่อเปรียบเทียบกับ อายุ สติปัญญา สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว ลำดับการเกิด จำนวนพี่น้อง และสถานภาพสมรสของบิดามารดา

Fredric M. Tracher⁽¹⁾ พบว่าแก๊งวัยรุ่นจะมีมากในเขตสลัมหรือเขตที่สองของเมืองใหญ่ ซึ่งตรงกับความเห็นของชอว์และแม็คเคย์ (Clifford R. Shaw, and Henry D. Mclay รวมทั้งนักศึกษาศึกษาปัญหาอาชญากรรมของอินเดีย อีกสองท่าน คือ คัมเปอร์ (Kampur) และลักโนว์ (Lucknow) ที่ได้ศึกษาพบว่า การกระทำผิดของเด็กและผู้ใหญ่มักจะเกี่ยวกับสถานที่อยู่ กล่าวคือ ผู้กระทำผิดเหล่านี้จะมีมากอยู่ในแหล่งสลัม

Erickson and Jensen (1977)⁽⁴¹⁾ การคบค้าสมาคมกับผู้มีความประพฤติเบี่ยงเบน รวมถึงการเรียนรู้อาการความรู้สึกที่ว่าการกระทำผิดให้คุณค่ามากจากกลุ่มเพื่อนที่ใกล้ชิดในการศึกษาเยาวชนกระทำผิดกฎหมายในสหรัฐอเมริกาพบว่า เด็กและเยาวชนกระทำผิดส่วนใหญ่กระทำผิดเป็นกลุ่มแม้ว่าลักษณะการกระทำผิดเป็นกลุ่มอาจแตกต่างกันบ้างตามประเภทการกระทำผิด

Eysenck (1970)⁽⁵⁹⁾ ได้ศึกษาบุคลิกภาพของผู้กระทำผิดกฎหมาย หรือ อาชญากรพบว่า ส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพตามแสดงตัว (Extraversion) และมีการแสดงออกทางอารมณ์อย่างรุนแรง

Glazer (1968)⁽⁶⁰⁾ ได้กล่าวว่ามีอาการของภาวะซึมเศร้าในเด็กวัยรุ่นที่ไม่เหมือนกับอาการที่เกิดขึ้นในวัยผู้ใหญ่ เช่น พฤติกรรมต่อต้านสังคม กลัวโรงเรียน (school phobia) อาการทางกาย (psychosomatic symptoms) และความบกพร่องของความสามารถในการเรียน (learning difficulties) ซึ่งเป็นกลุ่มอาการที่ปกคลุมภาวะซึมเศร้าไว้ เรียกว่า “masking symptom” ที่พบได้ในวัยรุ่นที่มี major depressive disorder

Glueck and Glueck (1950)⁽⁴¹⁾ ได้ทำการศึกษาภูมิหลังเกี่ยวกับครอบครัวของเยาวชนกระทำผิด จำนวน 500 คน และเด็กทั่วไป จำนวน 500 คน โดยวิธีจับคู่ (Matching) และสัมภาษณ์บิดามารดาพร้อมญาติ พบว่า บิดามารดาของเยาวชนกระทำผิด อบรมสั่งสอนบุตรโดยปล่อยปละละเลย ไม่คงเส้นคงวา ในการควบคุมเรื่องระเบียบวินัย ทั้งบิดามารดาเยาวชนกระทำผิดชอบใช้การลงโทษทางกายโดยไม่ค่อยใช้เหตุผลและการชมเชย สำหรับเยาวชนทั่วไปนั้น บิดามารดามักอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยความอ่อนโยน มีเหตุผล และมีความสม่ำเสมอในการควบคุมเรื่องระเบียบวินัยมากกว่า และไม่ค่อยใช้วิธีการลงโทษแบบทำให้เจ็บกาย

Glueck and Glueck (1952)⁽⁶¹⁾ ได้ศึกษาฐานทางเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของเด็กและวัยรุ่นสองกลุ่ม กลุ่มละ 500 คน เมื่อเปรียบเทียบกัน กลุ่มหนึ่งเป็นเด็กและวัยรุ่นที่กระทำผิด อีกกลุ่มไม่ได้กระทำความผิด พบว่า 9 ใน 10 คน ของเด็กและวัยรุ่นที่กระทำผิดมีฐานทางเศรษฐกิจต่ำ และ 5 ใน 10 คนของเด็กและวัยรุ่นที่ไม่ได้กระทำผิดมีฐานทางเศรษฐกิจต่ำ แสดง

ให้เห็นว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวหรือความยากจน รวมทั้งสภาพที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ผลักดันให้เด็กและวัยรุ่นกระทำผิด ซึ่งสอดคล้องกับนักจิตวิทยาที่กล่าวว่า การที่เด็กประสบความยากจนทำให้เด็กคิดไปว่าตนได้รับความ อุดีธรรม เพราะครอบครัวของตนยากจน เพราะครอบครัวที่มีฐานะดีอาจจะมีควมคับข้องใจ (frustration) ได้เช่นเดียวกับเด็กที่มีมาจากครอบครัวที่ยากจน แต่เด็กที่มีมาจากครอบครัวที่มีฐานะดีมีโอกาสดปลดปล่อยระบายอารมณ์ได้มากกว่าเด็กที่มีมาจากครอบครัวที่ยากจน เช่น อาจจะมีโอกาสเข้าฝีกอบรมบ่มนิสัยในโรงเรียนหรือเล่นกีฬาต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งพบว่าความยากจนมีความสัมพันธ์กันกับ การลักขโมย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็ก และวัยรุ่นที่มีมาจากครอบครัวที่ยากจนมีโอกาที่จะกระทำผิดในการลักทรัพย์และอื่น ๆ ได้มากกว่าเด็กและวัยรุ่น ที่มีมาจากครอบครัวฐานะดี

Hepburn (1977)⁽⁶²⁾ พบว่าความโน้มเอียงไปในทางเป็นปฏิปักษ์ต่อกฎหมายมีสาเหตุมาจากครอบครัว ความล้มเหลวของครอบครัวทำให้ไม่สามารถเป็นแหล่งผูกมัดให้เยาวชนมีความผูกพันกับครอบครัว และสิ่งนี้เองที่ทำให้เด็กและเยาวชนยิ่งเพิ่มความคบหาสมาคมกับผู้มีความประพฤติเลวใหลนอกบ้าน บทบาทของครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมการกระทำผิดไม่ได้มีความสัมพันธ์กันโดยตรง ในทฤษฎีของซัทเธอร์แลนด์ มิได้กล่าวว่าครอบครัวมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมการกระทำผิดแต่ความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือการขาดความสนับสนุนจากครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลโดยตรง (direct causal effect) กับการคบค้าสมาคมกับผู้มีความประพฤติเบี่ยงเบนและความโน้มเอียงไปในทางเป็นปฏิปักษ์ต่อกฎหมาย และความ เป็นปฏิปักษ์ต่อกฎหมายนี้เองมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุโดยตรงที่ทำให้เยาวชนกระทำผิดกฎหมาย

Hirschi (1969)⁽⁶³⁾ ศึกษาเกี่ยวกับนักเรียน พบว่า จำนวนบุตรในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับจำนวนครั้งที่นักเรียนเคยกระทำผิดกฎหมาย เฮอร์ชิ ให้เหตุผลว่า ความสัมพันธ์เช่นนี้อาจเป็นเพราะครอบครัวใหญ่มักมีความไม่ลงรอยกันมาก บิดามารดาไม่มีเวลาเอาใจใส่บุตรอย่างเพียงพอ ซึ่งนำไปสู่การทอดทิ้งและทำให้ความผูกพันในครอบครัว (family bonds) ลดน้อยลง เมื่อคิดเป็นจำนวนชั่วโมงแล้วจะพบว่า ในครอบครัวเล็กที่มีบุตรน้อยเวลาที่ใช้ในการดูแลอบรมเลี้ยงดูและเยาวชนต่อคนย่อมมีมากกว่าครอบครัวใหญ่ ซึ่งจำนวนชั่วโมงจะต้องเฉลี่ยไปในแต่ละคน

Howton และคณะ (1982)⁽⁶⁴⁾ รายงานว่า ในกลุ่มของวัยรุ่นที่พยายามฆ่าตัวตาย ส่วนมากจะมีการพยายามกระทำซ้ำอีกครั้ง ภายใน 1 ปี และมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน เช่น หนีโรงเรียน ลักขโมย ดิตสารเสพติด ทะเลาะวิวาท และเป็นปัญหากับตำรวจ

Lecky (1945)⁽⁶⁵⁾ กล่าวว่า พฤติกรรมของแต่ละบุคคลนั้นย่อมเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับอัตมโนทัศน์ที่คนเป็นอยู่ เช่น คนที่ทัศนคติต่อตนเองว่าเป็นเด็กเกเรไม่ชอบทำงาน ก็จะมีพฤติกรรมสอดคล้องกับความคาดหวังตามอัตมโนทัศน์ของตน

Lemert (1951)⁽⁶⁶⁾ กล่าวว่า ปฏิบัติทางสังคมมีส่วนผลักดันให้เด็กมีความประพฤติเบี่ยงเบน การใช้คำตราหน้า (labeling) เป็นกระบวนการทางสังคมที่สรุปว่าเด็กที่มีลักษณะเช่นนี้เป็นเด็กเกเร เช่น เด็กยากจน สกปรก พุดหยาบ แต่งตัวไม่เรียบร้อย คือเด็กเกเร ไม่กล่าวโดยเฉพาเจาะจงว่าเด็กคนนี้สกปรกเป็นลูกของนายคนที่ขายของอยู่ในร้านกาแฟมถน การตราหน้าเด็กกรวม ๆ อย่างกว้าง ๆ ทำให้เด็กที่ถูกตราหน้าว่าเกเรยิ่งทำให้เขามีความรู้สึกและได้รับ

ประสบการณ์ทางสังคมที่ผลักดันให้เขามีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองว่าเป็นเด็กเกเร (delinquent self-concept) เด็กเหล่านี้จึงยิ่งแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบน เหลวไหลยิ่งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับอัตมโนทัศน์ของตน ดังนั้น ตามความเห็นของลีเมอร์ทแล้ว กระบวนการตราหน้าตัวเองเปลี่ยนให้เด็กธรรมดากลายเป็นเด็กเกเรไป เพราะการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ของเขา

Marriage, Fine, Morelli และ Haley (1986)⁽⁶⁷⁾ ได้ทำการศึกษาเด็กและวัยรุ่นจำนวน 60 คน มี 11 คนที่มีปัญหา affective disorder ร่วมกับพฤติกรรมแปรปรวน (conduct disorder) และอาการของความรุนแรง ความคิดที่อยากฆ่าตัวตาย เป็นลักษณะของพฤติกรรมแปรปรวน (conduct disorder) ร่วมกับ affective disorder และแนะนำว่าในกลุ่มนี้มีอัตราเสี่ยงในการฆ่าตัวตายมากกว่าในกลุ่มอื่น ๆ

Mitchell และคณะ (1988)⁽⁶⁸⁾ ได้รายงานผลการศึกษาพบว่า ในกลุ่มวัยรุ่นชายและหญิงมีอัตราการเกิดพฤติกรรมแปรปรวน (conduct disorder) ร่วมกับอารมณ์เศร้า 10% และ 17%

Puig-Antich (1982)⁽⁶⁹⁾ พบว่า เด็กก่อนวัยรุ่นชายที่มีภาวะซึมเศร้าจะมีปัญหาพฤติกรรมแปรปรวน (conduct disorder) 37% ในขณะที่เด็กผู้หญิงที่มีภาวะซึมเศร้าไม่พบพฤติกรรมแปรปรวนเลย

Rogers (1977)⁽⁷⁰⁾ ได้ศึกษาเด็กนักเรียนโดยถามว่าทำไมเขาไม่กระทำผิดกฎหมายหรือประกอบอาชญากรรม เด็กส่วนใหญ่ตอบว่า เพราะว่าบิดามารดาสอนว่าอะไรถูกอะไรผิด และได้แสดงตนเป็นแบบอย่างของการทำงานหนักและซื่อสัตย์ นอกจากนั้นยังกล่าวว่าบิดามารดาของตนได้สอนค่านิยมที่ควรปฏิบัติ และการไม่กระทำผิดกฎหมายเพราะเชื่อว่าค่านิยมเหล่านั้นเป็นสิ่งดี ไม่ใช่เพราะกลัวการลงโทษ ซึ่งแสดงว่านักเรียนไม่มีความโน้มเอียงไปในทางเป็นปฏิปักษ์ต่อกฎหมาย

Schafer and Kundtin (1970)⁽¹⁾ ได้กล่าวถึงครอบครัวซึ่งเป็นผลทำให้เด็กและวัยรุ่นกระทำผิด โดยสรุปว่าบ้านเป็นสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น ที่จะส่งเสริมอุปนิสัยและความคิดสร้างสรรค์และบุคลิกภาพของเด็ก พฤติกรรมของเด็กส่วนใหญ่เป็นผลที่ได้มาจากการอบรมเลี้ยงดูภายในบ้าน เด็กและวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีความสุข บิดามารดามีความรักใคร่สนิทสนมกัน มีความห่วงใยในบุตรและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตร เด็กจะพูดจาด้วยความสุภาพอ่อนโยน มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แต่ในทางตรงข้ามครอบครัวที่ไม่มีความสุข บิดา มารดา ทะเลาะวิวาทกันเสมอ เด็กจะมีบุคลิกภาพที่ก้าวร้าว พูดจาหยาบคาย ชอบทะเลาะวิวาท

Shaw and McKay (1942)⁽⁷¹⁾ เสนอแนวความคิดจากการศึกษาของเขาว่า ในขณะที่อยู่สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบข้างเสื่อมโทรม เด็กที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นจึงรับรู้และยอมรับเอาค่านิยมต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้นโดยเฉพาะในสังคมของตนเองคือในละแวกบ้าน ค่านิยมนั้นเป็นค่านิยมเฉพาะกลุ่ม ซึ่งแตกต่างไปจากสังคมใหญ่ภายนอก การพัฒนาวิถีชีวิตเช่นนี้ทำให้เกิดการถ่ายทอดและรับเอาวิธีการกระทำผิดต่าง ๆ ซึ่งกันและกันและเพื่อจะคงความเชื่อว่สิ่งที่กลุ่มกระทำถูกต้องจึงต้องชักชวนผู้อยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกันให้ยอมรับและรับเอาค่านิยมนั้นด้วย เยาวชนที่อาศัยในสภาพแวดล้อมดังกล่าวจึงกระทำผิดกฎหมายสูงกว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่ในแหล่งอื่น

Sutherland and Cressey (1978)⁽⁷²⁾ ศึกษาพบว่าพฤติกรรมอาชญากรมีความสัมพันธ์กับเงื่อนไข 6 ประการดังต่อไปนี้ คือ ประการแรก มีสมาชิกในครอบครัวเป็นอาชญากร กระทำผิดกฎหมายหรือติดสุรา ประการที่สอง ครอบครัวขาดความสุขเนื่องจากการหย่าร้าง บิดาหรือมารดาเสียชีวิตหรือบิดามารดาทอดทิ้งบุตรของตน ประการที่สาม บิดา มารดาปล่อยปละละเลยเด็ก ไม่อบรมสั่งสอน ประการที่สี่ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวไม่ดี เช่น มีลักษณะการอิจฉาริษยา การทอดทิ้ง การไม่สนใจใยดีกัน การเลือกที่รักมักที่ชัง ประการที่ห้า ครอบครัวที่มีลักษณะไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคม และมีบรรยากาศในครอบครัวไม่เหมือนครอบครัว เช่น ต่างคนต่างอยู่ไม่เป็นปกติสุข และประการสุดท้าย ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีรายได้ไม่พอเพียงว่างงาน มีปัญหาเศรษฐกิจ

Stein and Lewis (1992)⁽⁷³⁾ ได้ทำการศึกษาประวัติการเคยถูกระงับร่างกาย (Physical abuse) ของกลุ่มตัวอย่าง 66 คน ที่กระทำผิดกฎหมายจากการสัมภาษณ์ประวัติทางการแพทย์ สภาวะจิตใจของผู้ดูแล พฤติกรรมที่นำไปสู่การถูกลงโทษ และวิธีการ หรือเครื่องมือในการลงโทษ ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะเคยปฏิเสธการถูกระงับร่างกายในวัยเด็ก แต่จากข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ ที่พบว่าประวัติเคยถูกระงับร่างกาย และ 80% ของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับว่าเคยถูกระงับร่างกาย

Westen (1990)⁽⁷⁴⁾ การศึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดจำนวน 100 คน พบว่าจำนวน 82 คน เคยถูกระงับร่างกายโดยบิดามารดา หรือ ผู้ปกครองก่อนอายุถึงเกณฑ์เข้าเรียนภาคบังคับ และพบว่าจำนวน 92 คน มีร่องรอยบาดแผลที่ถูกทำโทษโดยบิดามารดา ภายใน 1 ปี ก่อนถูก จับกุม